

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta životního prostředí

Katedra aplikované ekologie

Bakalářská práce

**Udržitelný rozvoj cestovního ruchu v Českém ráji a jeho
potenciál v rámci regionálního rozvoje**

Nikolas Kareš

© 2021 ČZU v Praze

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor práce:	Nikolas Kareš
Studijní program:	Krajinářství
Obor:	Územní technická a správní služba
Vedoucí práce:	Ing. Pavla Varvažovská, Ph.D.
Garantující pracoviště:	Katedra humanitních věd
Jazyk práce:	Čeština
Název práce:	Udržitelný rozvoj cestovního ruchu v Českém ráji a jeho potenciál v rámci regionálního rozvoje
Název anglicky:	Sustainable development of tourism in the Český ráj and its potential within regional development
Cíle práce:	Cílem práce bude návrh možnosti využití cestovního ruchu jako faktoru udržitelnosti pro rozvoj vybrané lokality. Hlavní cíl práce bude podpořen dílčími cíli. Prvním dílčím cílem bude zjistit, jaký je současný stav cestovních ruchů v oblasti Českého ráje. Druhým dílčím cílem bude zjistit, jak veřejnost reaguje na rozvíjející se cestovní ruch ve sledované lokalitě. Dalším dílčím cílem bude zjišťování, předpovídání dalšího budoucího vývoje cestovního ruchu v dané lokalitě z pohledu udržitelného rozvoje mezi místními aktéry. Důraz bude dán na udržitelnost, která představuje sociální, ekonomické a environmentální pilíře v naší společnosti.
Metodika:	Práce se bude dělit na dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretická část, charakteristika prostředí a analýza stávajícího stavu bude vycházet ze studia odborné literatury, internetových zdrojů a kompilací sekundárních dat. Terénní šetření bude probíhat pomocí dotazníkového šetření, rozhovorů, anebo podle kvantitativního a kvalitativního výzkumu. Po získání určitých základních dat, budou následně provedeny návrhy a doporučení pro další vývoj v dané lokalitě.
Doporučený rozsah práce:	30-40 stran
Klíčová slova:	cestovní ruch, udržitelný rozvoj, Český ráj, regionální rozvoj, cestování
Doporučené zdroje informací:	<ol style="list-style-type: none"> 1. DISMAN, M. <i>Jak se vyrábí sociologická znalost : příručka pro uživatele</i>. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-141-2. 2. EPLER, W.M. <i>Sustainable tourism on a finite planet: environmental, business and policy solutions</i>. New York: Routledge, Taylor & Francis Group, earthscan from Routledge, 2017. ISBN 978-1138217584. 3. GOODWIN, H. <i>Taking Responsibility for Tourism</i>. Goodfellow Publishers Limited, 2011. ISBN 978-1906884390. 4. HOUŠKA, P. <i>Environmentální aspekty potenciálu území pro cestovní ruch</i>. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2014. ISBN 978-80-7452-041-9. 5. KOLÁČEK, L.Y. <i>Český ráj: kde bory šumí po skalínách</i>. Praha : Regia, 2015. ISBN 978-80-87866-17-7. 6. MAIER, K. <i>Udržitelný rozvoj území</i>. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4198-7. 7. MUSIL, M. <i>Potenciál a zatížení oblasti cestovním ruchem v souvislosti s ochranou životního prostředí: oponentovaná výzkumná zpráva pro veřejnou správu a další zainteresované subjekty</i>. V Praze: Oeconomica, 2008. ISBN 978-80-245-1430-7. 8. PODHORSKÝ, M. <i>Český ráj a Podkrkonoší</i>. Praha: Freytag & Berndt, 2013. ISBN 978-80-7445-097-6.
Předběžný termín obhajoby:	2020/21 LS - FŽP

Prohlašuji, že jsem bakalářskou/závěrečnou práci na téma:
Udržitelný rozvoj cestovního ruchu v Českém ráji a jeho potenciál v rámci regionálního rozvoje
vypracoval/a samostatně a citoval/a jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použil/a a které jsem rovněž uvedl/a na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědom/a, že na moji bakalářskou/závěrečnou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědom/a, že odevzdáním bakalářské/závěrečné práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby. Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V Praze 30.3.2021

Nikolas Kareš

Poděkování

Rád(a) bych touto cestou poděkoval Ing. Pavle Varvažovské, Ph.D.za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

Udržitelný rozvoj cestovního ruchu v Českém ráji a jeho potenciál v rámci regionálního rozvoje

Souhrn

Bakalářská práce se zaměřuje na udržitelný rozvoj cestovního ruchu v dané oblasti. Jako modelová oblast byl zvolen Český ráj, který leží 90 km severovýchodně od Prahy. Základním cílem je zjistit vliv cestovního ruchu v Českém ráji, jaká jsou jeho pozitiva a negativa. Zároveň zjistit v jakém stavu se nachází udržitelný rozvoj, a s ním spojené životní prostředí na konkrétním území.

V teoretické části byla použita požadovaná odborná literatura, pro seznámení dané oblasti. Rovněž byly vymezeny základní, klíčové pojmy, jak z cestovního ruchu, Českého ráje, tak i z udržitelného rozvoje.

V praktické části se analyzují výsledky, které jsme získali u terénního šetření. Průzkum se rozdělil na dvě části. Jednalo se o kvantitativní a kvalitativní metodu sbírání dat. V kvantitativním průzkumu se rozdával a sbíral dotazník, v kvalitativním průzkumu byly řízeny rozhovory. Výsledky rozhovorů a dotazníků jsou poté analyzovány v tabulce, ve které je shrnuta celková komunikace. Zde jsou přehledně zobrazeny možnosti rozvoje pro danou lokalitu.

V závěru práce jsou navržena doporučená opatření, která by měla vést k pozitivnímu vývoji udržitelného rozvoje a cestovního ruchu v Českém ráji.

Klíčová slova: Český ráj, cestovní ruch, rozvoj cestovního ruchu, udržitelný rozvoj

Sustainable development of tourism in the Bohemian Paradise and its potential within regional development

Abstract

Bachelor thesis focuses on sustainable development of tourism in the area. Bohemian Paradise, which is 90 km northeast of Prague, was chosen as a model area. The basic goal is to find out the influence of tourism in the Bohemian Paradise, what are its positives and negatives. At the same time to find out the state of sustainable development and the associated environment in a specific territory.

In the theoretical part was used required literature to familiarize the area. Basic, key terms, both from tourism, the Bohemian Paradise and from sustainable development, were also defined.

The practical part analyzes the results obtained in the field survey. The survey was divided into two parts. It was a quantitative and qualitative method of data collection. In the quantitative survey, a questionnaire was distributed and collected, in the qualitative survey interviews were conducted. The results of the interviews and questionnaires are then analyzed in a table summarizing the overall communication. Here are clearly shown development options for the site.

At the end of this work are suggested recommended measures, which should lead to positive development of sustainable development and tourism in Bohemian Paradise.

Keywords: Bohemian Paradise, tourism, tourism development, sustainable development

Obsah

1. Úvod	9
2. Cíl práce a metodika.....	11
2.1 Cíl práce.....	12
2.2 Metodika práce	12
3. Teoretická východiska.....	13
3.1 Cestovní ruch.....	13
3.2 Historie cestovního ruchu.....	14
3.3 Typologie cestovního ruchu.....	15
3.4 Subjekty cestovního ruchu.....	15
3.5 Destinace cestovního ruchu.....	16
3.6 Objekt cestovního ruchu	18
3.7 Produkt cestovního ruchu.....	19
3.8 Služby cestovního ruchu.....	19
3.9 Faktory cestovního ruchu.....	21
3.2 Udržitelný rozvoj.....	21
3.2.1 Základní definice.....	21
3.2.2 Vedlejší definice.....	22
3.2.3 Historie udržitelného rozvoje.....	22
3.2.4 Udržitelný rozvoj v České republice.....	23
3.2.5 Udržitelný rozvoj cestovního ruchu.....	23
3.3 Charakteristika Českého ráje - obecný popis.....	25
3.3.1 Charakteristika oblasti.....	26
3.3.2 Fauna Českého ráje.....	33
3.3.3 Flóra Českého ráje.....	34
3.3.4 Organizace cestovního ruchu v Českém ráji.....	35
3.3.5 Návštěvnost turistických atraktivit v Českém ráji v roce 2019 a 2020.....	37
4. Terénní šetření.....	38
4.1.1 Kvantitativní šetření.....	40
4.1.2 Statistické vyhodnocení.....	51
5. Kvalitativní šetření.....	55
5.1.1 Shrnutí výsledků a diskuze.....	66
6. Závěr.....	68

Seznam použitých zdrojů.....	70
Dotazník – vzor.....	78

1. ÚVOD

Cestovní ruch je v dnešní době nedílnou součástí našich životů. O tomto odvětví se dá říct, že stále roste i v současnosti, díky mnoha faktorům. Jedním z faktorů je, že současná doba je uspěchaná, zatížení v práci a následný stres, nutí člověka k relaxaci a vhodnému trávení volného času. Takový volný čas nemusí být využit pouze pro odpočinek, ale také třeba pro cestování. Již je známo, že cestovní ruch je pro valnou většinu společnosti vnímán přitažlivě, jelikož lidé rádi sami o sobě cestují a poznávají nové oblasti a kraje. Pro ekonomiku je velice důležitou částí. Existují země ve světě, které jsou na cestovním ruchu z ekonomického hlediska zcela závislé, např. určité země na Asijském kontinentě. Protože se jedná o rozsáhlé odvětví, vytváří nové pracovní příležitosti pro mnoho lidí. Pracovním příležitostí se rozumí například doprava, ubytování, gastronomie, stavebnictví apod. (Rygllová, Burian, Vajčnerová 2011). A následně napomáhá k výstavbě nebo modernizaci měst, budov, silnic a apod. Cestovní ruch má ohromný vliv na celou společnost, jelikož při cestování, poznávání nových kultur a tradic, dochází k porozumění a toleranci.

Udržitelný rozvoj je vývoj lidské společnosti, která se vyvíjí v souladu hospodářského a společenského pokroku, jehož hlavním cílem je zachování životního prostředí pro budoucí generace. V takové podobě, aby životní prostředí zůstalo co nejvíce nezměněné a z hospodářského hlediska byly vytvářeny stále kvalitnější produkty. Poslední cíl udržitelného rozvoje je ze sociálního hlediska vytvořit propojený komunitní život a sociální stát, který směřuje k prosperitě. Udržitelný rozvoj se tedy skládá ze tří pilířů. Jedná se o sociální, ekonomický a environmentální. Dle definice by každý z těchto pilířů, měl mít stejný podíl. Skutečnost je však taková, že největší podíl zaujímá hospodářský rozvoj.

Jedná se o rozvoj společnosti, který se pokouší zmírnit negativní dopady současného způsobu naší společnosti. Jelikož hospodářský neboli ekonomický růst je v popředí oproti sociálnímu a environmentálnímu podílu, znamená, že se planeta začíná nenávratně měnit. Mnoho přírodních zdrojů jsou vyčerpateľné, což znamená, že v budoucnu nastanou nevyhnutelné problémy. V podstatě se jedná o celkový rozvoj na dluh. Proto je pochopitelné, že všechny tři pilíře spolu souvisí a jsou úzce propojeny. Okolní státy v Evropě i dále ve světě, již pochopily, že je nutné začít řešit důležité otázky našeho společenství, které nastaly nebo nás v budoucnu čekají. Jedná se o problémy typu – změna klimatu, ztráta úrodné půdy, demografické změny a ekonomické nerovnosti. Udržitelný rozvoj se týká všech států na planetě, a na každém je jednotlivě, jak přispěje k dosažení požadovaných cílů.

Český ráj se nachází padesát kilometrů od Prahy. Okolo Českého ráje leží Mladá Boleslav, Mnichovo Hradiště, Hodkovice nad Mohelkou, Železný Brod, Nová Pak, Kopidlno, Jičín, vrch Kopanina, Sobotka a Dolní Bousov. Na severu je ohraničen pásmem Jizerských hor a Krkonoš. V této rozmanité krajině se vyskytuje mnoho nádherných přírodních krás a historických památek. To bylo právě důvodem, proč v 19. století začali místní obyvatelé a návštěvníci tuto krajinu nazývat Českým rájem.

Z důvodu mimořádné členitosti krajiny s charakteristickými skalními městy, rostlinnými a živočišnými společenstvy vedly k vyhlášení této oblasti jako chráněné krajinné oblasti – CHKO. Jednalo se o první CHKO v České republice. K vyhlášení došlo v roce 1955. V Českém ráji nemají svůj hluboký význam jen lesy, ale také systémy rybníků nebo přilehlé fragmenty mokřadních ekosystémů. Mezi dominanty této krajiny řadíme například Trosky, Kozákov. V oblasti se vyskytují naleziště drahých kamenů. Mezi takové patří acháty, ametysty, chalcedony a další. Díky těmto výskytům se místní lidé naučili řemeslnou činnost, která byla známá zde i ve světě (Vlastní zdroj).

2. Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je na základě znalostní báze vytvořit návrh možnosti využití cestovního ruchu jako faktoru udržitelnosti pro rozvoj vybrané lokality v České republice. Soubor doporučení by měl vést ke zlepšení dosavadního stavu.

Destinací byla zvolena oblast Český ráj, která se rozkládá na třech krajích. Jsou to kraje Královohradecký, Liberecký a Středočeský. Pro stanovení cíle byly zvoleny následující dílčí cíle.

Prvním dílčím cílem bude zjistit, jaký dopad představuje rozvíjející se cestovní ruch v oblasti Českého ráje. Druhým dílčím cílem bude zjistit, jak místní obyvatelstvo reaguje na zástupy turistů, kteří vybranou lokalitu navštěvují. Třetím dílčím cílem bude zjišťování, předpovídání dalšího budoucího vývoje cestovního ruchu v dané lokalitě a udržitelného rozvoje, který obsahuje sociální, ekonomické a environmentální pilíře v naší společnosti (Vlastní zdroj).

2.2 Metodika práce

Bakalářská práce se dělí na části – teoretickou a praktickou. V rámci zpracování teoretických východisek bylo nutné načíst a prostudovat požadované množství odborné literatury, která se týkala cestovního ruchu, udržitelného rozvoje a Českého ráje. V cestovním ruchu jsme se zaměřili, jaké dopady přináší vliv cestovního ruchu v dané lokalitě. Na udržitelný rozvoj bylo nutné nahlédnout, v jakém se stavu aktuálně nachází, jak v budoucnu zachovat, a především zlepšit dosavadní stav. Myšleny byli všechny tři pilíře, které patří do této problematiky. Co se týče vybrané destinace, zde bylo popsáno území do detailů, historie území, historické objekty v oblasti, také fauna a flora byla popsána. Pro získání informací byly použity sekundární zdroje, jako jsou internetové články, tiskopis, statistické údaje.

Při zhodnocení zvolené destinace Český ráj v rámci udržitelného rozvoje cestovního ruchu a jeho potenciál v rámci regionálního rozvoje byl vytvořen strukturovaný dotazník (Disman, str. 120, 200). V této části začne praktický průzkum. V dotazníku byly otázky týkající se návštěvnosti Českého ráje, způsob ubytování, postoj k přírodě a davům turistů, nedodržování zákazů v oblasti atd. Na základě získaných dat byly zjištěny silné a slabé stránky destinace, a navržena doporučení pro zlepšení současného stavu. Jelikož cestovní ruch má rozhodný vliv ekonomický, tak i společenský. Je tedy důležité, aby patřičně fungoval a získána data byla

věrohodná, a měla svůj význam. Protože aktuální situace nedovoluje již několik měsíců osobní setkávání, byl vytvořen dotazník pomocí Google Formulář, který byl následně zaslán do internetové skupiny. Původní záměr byl, že by byli dotazováni místní obyvatelé Českého ráje osobně, formou papírového dotazníku. Ale jelikož se celá země nachází v karanténě, kvůli viru Covid – 19 byla zvolena online forma. Taková forma dotazování nejde do takové hloubky, jako osobní, ale současná situace jinou formu nedovoluje. Další metodou v praktické části je výzkum v terénu. Zde byla zvolena forma komunikace s aktéry buď telefonická nebo písemná, opět kvůli šíření viru Covid – 19. Předpokladem výzkumu bylo zjištění kvality a předpokladů pro cestovní ruch (Vlastní zdroj).

Jelikož současná situace příliš nepřeje k osobnímu setkávání, komunikace s vybranými aktéry proběhla výhradně telefonicky nebo korespondenčně. Jednalo se o pestrou škálu aktérů. Byli zvoleni následující aktéři: majitelka penzionu u Koubusů, velitel hasičského sboru v Turnově, ředitelka Sdružení Českého ráje, muzeum Českého ráje v Turnově, geolog a mineralog v Turnově, správce Prachovských skal, zástupce vedoucího z CHKO Český ráj a správce hradu. Jedná se o zajímavý výzkum, poněvadž byli zvoleni různorodí aktéři, tím pádem je na danou problematiku nahlíženo z více úhlů pohledů (Vlastní zdroj).

3. Teoretická východiska

3.1 Cestovní ruch

Cestovní ruch je jeden z nejvýznamnějších hospodářských odvětví, které ovlivňuje mnoho odvětví. Mezi taková odvětví patří například doprava, stavebnictví, potravinářství a další. Stává se nepostradatelným faktorem při rozvíjení ekonomiky v regionech v celé České republice. Dokáže obnovovat atraktivitu – kulturní, přírodní a historické. A v neposlední řadě vytváří mnoho nových pracovních příležitostí.

Cestovním ruchem jako takovém se zabývají významné vědní obory. Jedná se o ekonomii, sociologii, geografii, pedagogiku nebo psychologii. Všechny tyto obory mají společnou jednu věc – každý zkoumá cestovní ruch, ale každý z jiného úhlu pohledu. Taková ekonomie zkoumá ekonomické souvislosti, které jsou spojené s produkcí a realizací služeb na trhu. Geografie se zaměřuje na rozmístění cestovního ruchu. Sociologie pro změnu zkoumá chování návštěvníků a psychologie zkoumá psychiku návštěvníků cestovního ruchu (Drobná, Morávková, 2010; 9).

Cestovní ruch je citlivé hospodářské odvětví a velice záleží, jaká je stabilita tržních proměnných. Znamená to, jaké jsou politické a sociální podmínky v regionu. Dále do této sekce náleží teroristické hrozby, přírodní katastrofy nebo jaderná a průmyslová rizika a epidemie. Zrovna epidemie je aktuální téma, která zasáhla v podstatě celý svět. V takových chvílích je nezbytné, aby provozovatelé cestovního ruchu používali informační platformy, které umožňují tyto nové reakce na trh. Jelikož právě v době nejistoty, což je i tato aktuální, zákazníci požadují jiné produkty a služby (Framework for Customer-Oriented Solution Applied to the Tourism Sector, cit. 2021-02-15).

Existuje řada definic pro vymezení pojmu cestovní ruch. Jedna z nejpoužívanějších definic WTO říká, že podstata cestovního ruchu je ve činnosti lidí. V cestování a pobývání určitý vymezený čas na místech mimo jejich obvyklý pobyt. Za účelem využití osobního volného času, poznání nových kultur, zvyků, obchodu a jinými účely. Oproti tomu turistický cestovní ruch, je podobný klasickému cestovnímu ruchu. Avšak vybrané aktivity nemusí být nijak spojeny s přírodou. Může se například jednat o lázeňský pobyt (Pásková, Zelenka, 2012; 15 – 18).

V aktuální době se celosvětová pozornost upíná ke změně klimatu, tedy snížení emisí skleníkových plynů. Pozornost se zaměřovala nejprve na všechny hospodářské odvětví, nyní se

zaměřuje rovněž na odvětví cestovního ruchu. Zejména na kategorii, která se týká ubytování. Snaží se zachovat nabízené služby a celkový komfort. V odvětví cestovního ruchu se šíří ekologické certifikace nebo tzv. zelené značky, které jsou vnímány jako nástroj pro zlepšení komunikace mezi hoteliéry v cestovním ruchu (Environmental performances in green labels for hotels – a critical review, cit. 2021-02-15).

V současné době, kdy celý svět se nachází v epidemii COVID – 19 se začíná rozrůstat virtuální cestovní ruch. VR cestovní ruch slouží jako dočasná náhrada za tradiční cestování. Pochopitelně tato forma cestování se častěji objevuje díky účinku COVID – 19. Je vysoká pravděpodobnost, že dojde k udržitelnosti této formy cestování, jelikož se aktivně zamezí šíření viru (Virus tinged? Exploring the facets of virtual reality use in tourism as a result of the COVID-19 pandemic, cit. 2021-03-11).

3.2 Historie cestovního ruchu

V České republice lze datovat historii cestovního ruchu na konec devatenáctého století. Bylo to zapříčiněno Světovými výstavami ve Francii v Paříži. Jelikož z Čech se začaly organizovat první výpravy. V následujících letech se zakládaly první organizace a kluby. Jedná se o Českou dopravní kancelář, dnes známou jako Čedok. Nebo klub českých turistů, který svojí činností vytvořil správně organizované a vedené turistické značky a rozcestníky. V rámci tisku, byl také vytvořen časopis o cestování s názvem „Do světa“. Ve dvacátém století byla založena Horská služba, významná složka v turismu.

Na počátku cestovního ruchu bylo cestování především pro majetnější lidi. Tím bylo myšleno například lázeňské pobyty. Méně majetní lidé využívali cestovní ruch ve formě trampingu neboli cestování pěšky. Pro děti byly zakládány letní a sportovní tábory. Po roce 1945 se cestovní kanceláře spojují s hotely. V České republice bylo v době socialismu cestování do zahraničí značně omezeno. A proto se rozvíjelo cestování hlavně na našem území. Později vznikl termín ve společnosti, tzv. „chalupaření a chataření“. Po pádu socialismu v roce 1989, nastal významný rozmach cestovního ruchu. Pochopitelně z větší části zahraničního cestovního ruchu. Jednalo se jak o vnitřní, tak i vnější. Kdy k nám cestovali cizinci ze Západu a Češi z České republiky cestovali na Západ (Francová, 2003; 10).

3.3 Typologie cestovního ruchu

Cestovní ruch je možné rozdělit do několika hledisek, ovšem nejčastěji se používají dvě hlediska. Jsou to druh a forma, které se navzájem prolínají. Podle forem se cestovní ruch zabývá motivací návštěvníků na účasti cestovního ruchu. Motivací je rozuměno, co vede lidi k samotné účasti v cestovním ruchu.

Dále zde máme následující druhy cestovního ruchu, které známe, a které motivačně vedou k aktivní účasti: kulturně – poznávací, s náboženskou orientací, se vzdělávacími motivy, zdravotně orientovaný, sportovně orientovaný, orientovaný na poznávání přírodního prostředí, rekreační, nebo specificky orientovaný cestovní ruch.

Další možná kritéria pro dělení cestovního ruchu jsou místo realizace – domácí nebo zahraniční cestovní ruch, délka pobytu – krátkodobý, dlouhodobý, počet účastníků – individuální, skupinový, způsob zabezpečení cest a pobytů – organizovaný, neorganizovaný, věková kategorie návštěvníků – cestovní ruch pro děti a mládež, rodiny s dětmi nebo pro seniory, druhy prostředí – městský, venkovský, přímořský, lázeňský nebo horská střediska (Čertík, 2001; 16-19).

3.4 Subjekty cestovního ruchu

V cestovním ruchu máme několik různých subjektů, jedná se jak o domácí, tak i zahraniční. Níže jsou postupně rozebrány:

Rezident

Rezident neboli známý také jako stály obyvatel, znamená v domácím cestovním ruchu člověk, který žije na jednom místě trvale šest měsíců před příjezdem na odlišné místo. Na tomto místě stráví kratší dobu, než je šest měsíců. V zahraničním cestovním ruchu musí osoba žít v určité zemi minimálně jeden rok, než vycestuje do další odlišné země na kratší dobu, než je 12 měsíců (Cestovní ruch, cit. 2021-02-16).

Návštěvník

Je osoba, která v mezinárodním cestovním ruchu cestuje do jiné země, ve které nemá trvalé bydliště. Pobyt nepřekračuje jeden rok, a zároveň hlavní účel této cesty není výdělek v dané navštívené zemi.

V domácím cestovním ruchu se považuje za návštěvníka osoba, která má své trvalé bydliště v dané zemi, a která také cestuje na odlišné místo v zemi na dobu, která je kratší než šest měsíců. Opět zůstává stejné, že hlavním cílem cesty není výdělečná činnost.

Turista

V mezinárodním cestovním ruchu je turista brán jako osoba, která vycestovala do jiné země, než má svoje trvalé bydliště. Doba přenocování je kratší než přenocování jednoho roku. Stále, není cílem výdělečná činnost.

Co se týká domácího cestovního ruchu, tak zde za domácího turistu je považována osoba, která má trvalé bydliště v České republice zahrnující alespoň jedno přenocování. A stále hlavní činnost není výdělek, a doba pobytu není delší, než šest měsíců (Indrová, 2009; 24).

V závislosti na délce pobytu se rozlišují:

Prvním na místě je turista dlouhodobý na dovolené. Je osoba, která zůstane na určitém místě déle, než je určený počet dní nebo nocí.

Druhým na místě je turista krátkodobý. Je osoba, která cestuje na místo, které je delší než 24 hodin, a zahrnuje alespoň jedno přenocování (Indrová, 2009; 24).

Výletník v mezinárodním cestovním ruchu

Jedná se o osobu, která cestuje do jiné země, než má trvalé bydliště. Je osoba v mezinárodním cestovním ruchu. Přenocuje na dobu kratší, než je 24 hodin, a hlavní činnost není výdělečná.

Výletník v domácím cestovním ruchu

Jedná se o osobu, která je trvale usídlená v dané zemi, a cestuje do jiného místa svého trvalého bydliště, a také jiného běžného životního prostředí. Doba pobytu je kratší, než 24 hodin. Cesta je bez přenocování, cílem opět není výdělečná činnost (Drobná, Morávková, 2010; 12).

3.5 Destinace cestovního ruchu

Destinaci cestovního ruchu můžeme definovat jako cestovní cíl hosta. Zkrácená verze tohoto pojmu je pouze destinace. Pojem destinace znamená geografický prostor, který každý host volí jako svůj cíl v cestovním ruchu. Obsahuje komplexní balíček služeb v cestovním ruchu, a je chápána jako směřování, cíl cesty, místo navštívené člověkem. Podle World Tourism

Organisation nemusí být destinace vždy spojena s cestovním ruchem. Dle této organizace, destinace je definována „jako místo s vhodnými atraktivitami ve spojitosti se zařízeními a službami cestovního ruchu, které si účastník cestovního ruchu nebo skupina zvolil pro návštěvu“.

Je jasné tedy, že destinace CR může znamenat cílové místo nebo produkt CR, který je ovšem spojený s daným místem. Významné je, že definice vymezuje destinaci z pohledu zákazníků (spotřebitelů), a jak důležité přináší uspokojení hostovi (Hesková a kol., 2006; 15, 153).

Podstatu destinace představují vhodné atraktivity v dané oblasti, a takové atraktivity vytvářejí motivační stimul v počtu návštěvnosti destinace. Další důležité faktory jsou služby jako ubytování, stravování, sportovní aktivity a zábava. Rezort je považován za nejmenší destinační jednotku (Palatkové, 2010; 16).

Nedávno vznikla odborná práce s tématem ohledně životních cyklů každé destinace. Práce studovala více jak 200 cílových zemí po dobu 35 let. Výzkum prokázal, že destinace mají své životní cykly a po určité době se mění turistické cíle v cílených destinacích. Jinak řečeno, destinace prožívají svoji evoluční podobu (Do destinations have multiple lifecycles?, cit. 2021-03-04).

Zajímavost:

V dnešní době začíná být více znám cestovní ruch tzv. gotický. Jedná se o zvláštní formu cestovního ruchu, jehož hlavním zaměřením je gotika, výrazná estetika a rovněž určitá forma děsů, které se vyskytovaly v dané době. Stává se častým ve městech a začíná se postupně projevovat po celém světě (Exploring “gothic tourism”: a new form of urban tourism?, cit. 2021-02-15).

Dalším se rozvíjejícím cestovním ruchem je Antarktida. Tato destinace se rozvíjí již několik desetiletí, začalo to v osmdesátých letech 20. století. Počet turistů výrazně vzrostl z několika set návštěvníků na více jak 70 000 tisíc ročně. Tento druh cestovního ruchu se považuje za bezpečný a ekologický. Součástí takové destinace je vzdělávací výklad, který turistům přibližuje tento pozoruhodný kontinent (Development of antarctic tourism. Geojournal of Tourism and Geosites, cit. 2021-02-15).

3.6 Objekt cestovního ruchu

Objektem CR je všechno, co se může stát cílem změny místa pobytu účastníka cestovního ruchu. Tímto je myšlena např. kultura, příroda nebo hospodářství. Jedná se tedy o nabídku v cestovním ruchu. Podniky a instituce tvoří cílové místo CR.

Subjekt cestovního ruchu navštěvuje zvolenou destinaci, jen pokud dokáže uspokojit jeho určené tužby. Součástí objektu jsou služby a zboží, které jsou vyráběny podniky a institucemi CR v cílovém místě (Hesková a ko., 2006; 15).

Pro určení objektu a subjektu cestovního ruchu se užívá toto jednoduché členění:

Objekt cestovního ruchu je rekreační prostor a materiálně – technická základna.

Subjekt cestovního ruchu je orgán a organizace zabývající se cestovním ruchem, pracovník v oblasti cestovního ruchu a účastník cestovního ruchu (Hladká, 1997; 11).

Primární nabídka

Primární nabídka znamená, jaký přírodní a kulturní potenciál má cílové místo v cestovním ruchu. Takový potenciál není zastoupený rovnoměrně. Díky takové unikátnosti může mít potenciál význam místní, regionální, celostátní nebo mezinárodní. Zpřístupňuje splnit rozmanité cíle v cestovním ruchu, a tím motivovat k účasti.

Sekundární nabídka

Jedná se o ubytovací zařízení cestovního ruchu, které umožňují hostům se ubytovat, stravovat. Často tyto zařízení umožňují další aktivity, jako sportovní, kulturní a jiné zábavné spojené s cestovním ruchem. Tento typ zařízení mají svoji určitou strukturu, která závisí na primární nabídce, jejich funkcích, významu a délce využívání během roku.

Funkce sekundární nabídky jsou městská střediska cestovního ruchu, ve kterých jsou soustředěné kulturněhistorické památky, lázeňská místa vybudovaná na bázi přírodních léčivých zdrojů, rekreační střediska s možností koupání a vodních sportů (v oblasti hor) nebo rekreační obce, ve kterých zanikla původní hospodářská funkce, a nyní jsou využívány pro rekreační účely (Hesková a kol., 2006; 15, 16).

3.7 Produkt cestovního ruchu

Za produkt cestovního ruchu se může považovat vše, co je nabízeno na trhu CR a dokáže uspokojit tužby cestovatelů. Jedná se o balíček zážitků. Jsou to především služby, které produkuje a nabízí dané cílové místo a podniky cestovního ruchu (primární a sekundární nabídka).

Produkt cestovního ruchu je soubor volných statků, služeb, zboží a veřejných statků, které slouží ke spotřebě návštěvníků. Tato definice pochází z ekonomického hlediska. Produkt se rozlišuje na podnikový produkt, produkt cílového místa, ale také jako produkt státu nebo nadnárodní produkt skupiny států (Hesková a kol., 2006; 96, 97, 99).

V každém případě je důležité, aby byla tvorba produktu zakládána na analýze trhu. To znamená vyhledávání vhodných segmentů neboli cílových skupin návštěvníků cestovního ruchu. Takový produkt obsahuje všechno, co účastníci požadují, co rádi kupují a co se pro ně vytváří (produkuje). Typické pro produkt v cestovním ruchu je, že je tvořen komplexem služeb, které jsou nabízeny spotřebitelům. Dále jsou vyžadovány propojenosti mezi sebou a propojenosti s atraktivitami cestovního ruchu (Malá, 1999; 52).

Komponenty ze kterých se skládá souborný produkt cestovního ruchu jsou primární nabídka destinace, která určuje motivaci a stanovuje výběr destinace návštěvníků, sekundární nabídka destinace, která vytváří podmínky pro pobyt, přístupnost destinace, což jsou náklady, rychlost dosažení destinace a pohodlí hosta při dosažení destinace, image destinace, která silně ovlivňuje výběr destinace (zde patří zařízení spojená s místem pobytu), přiměřená cena, která je pro návštěvníka sumou nákladů vynaložených na cestu (zde záleží na mnoha faktorech) (Kirařová, 2003; 57).

3.8 Služby cestovního ruchu

Spokojenost z účasti na cestovním ruchu zajišťují služby v cestovním ruchu. Záleží především na nabídce a kvalitě, které následně určují spokojenost všech účastníků (Orieška, 2010; 3).

Služby cestovního ruchu nejsou hmotného charakteru. Představují činnosti, jejichž výsledkem je užitečný efekt buď individuální, nebo společenský. Co se týče individuálního efektu, bývá většinou součástí cíle účasti na CR. Tento efekt má různorodý výsledek, záleží na vybrané formě účasti destinace. Mezi typy patří rekreační, kulturní atd. Druhý efekt se

nazývá společenský. Tento efekt napomáhá k docílení individuálního efektu (například to jsou služby související s udržováním čistoty). Struktura služeb je rozmanitá a člení se na dvě skupiny potřeb. Jedná se o potřeby primární a sekundární. Primární služby – cílové potřeby účastníků (poznávání kulturních a historických pozoruhodností, odpočinku, společenské komunikace atd.) Sekundární služby – realizační, které zajišťují uspokojení cílových potřeb (možnost přepravy do rekreačního prostoru, možnost výživy, přenocování, hygieny atd.) (Orieška 2010; 6).

Z pohledu uspokojujících potřeb dělíme služby na základní a doplňkové. Služby základní uspokojují sekundární potřeby účastníků cestovního ruchu. Jsou tím myšleny dopravní služby (přeprava účastníků z jejich trvalého bydliště do cílového místa a zpět) a ubytovací, stravovací služby (pobyt v cílové destinaci). Služby doplňkové uspokojují primární potřeby účastníků v cestovním ruchu spotřebou např. kulturně-společenských, záleží na samotné formě cestovního ruchu. Služby základní vyjadřují jistou naléhavost uspokojení potřeb, účastníci musí nejprve se zabydlet a stravovat se. Poté mohou dále uspokojit své primární potřeby v CR (Orieška 2010; 14).

Dle definice se službami úzce souvisí také ekonomické statky, jejichž charakter je nehmotný. V cestovním ruchu představují heterogenní soubor užitných efektů určených k uspokojování potřeb účastníků cestovního ruchu. Vytvářejí je podniky v cestovním ruchu, ale i subjekty v soukromém a veřejném sektoru. Služby jsou rozdílné od zboží, jelikož služby mají své znaky, a to jsou znaky obecné a speciální. Obecné znaky se vztahují i na cestovní ruch, speciální znaky pouze v cestovním ruchu.

Obecné znaky služeb jsou nemateriální charakter, vysoká spotřeba živé práce při poskytování služeb, začlenění vnějšího faktoru do procesu poskytování služeb, soulad poskytování služeb s jejich spotřebou, pomíjivost služeb.

Speciální znaky služeb jsou časová a místní vázanost služeb na primární nabídku cestovního ruchu, komplexnost a komplementárnost služeb, zastupitelnost služeb, nezbytnost zprostředkování služeb, dynamika a sezónnost poptávky po službách, nezbytnost poskytování informací o službách a jejich kvalitě, žádná anonymita spotřebitelé (Oriešky, 2010; 9).

3.9 Faktory cestovního ruchu

Cestovní ruch je ovlivňován třemi základními faktory. Patří sem faktor lokalizační, realizační a selektivní. Každý z těchto faktorů je níže rozebrán.

Faktor lokalizační – tento faktor určuje, který druh cestovního ruchu bude pro dané území nejvhodnější. Jedná se o faktory neměnné. Jsou dány územím. Ať jsou na mysli historické památky, tak přírodní atraktivita, fauna nebo flóra.

Faktor realizační – v tomto faktoru jde o materiálně – technickou základnu v dané oblasti. Jinými slovy, cestovní ruch nemůže být zcela dostatečně zajištěn, pokud není region náležitě rozvinut. Do takové kategorie patří dopravní infrastruktura, nebo potřebná kvalita a kapacita služeb (Ryglová, 2011; 34, 35).

Faktor selektivní – tento faktor je nutné si nejprve rozdělit na celkem tři podskupiny – urbanizační, demografický a sociální. Pro urbanizaci se rozumí, že cestovní ruch je častý městského obyvatelstva. Jelikož urbanizací lidé ztratili blízké spojení s přírodou. Z demografického hlediska největší podíl tvoří lidé mezi 18 – 45 lety. V rámci pohlaví převažuje větší polovina mužů. Co se týče sociálních předpokladů, důležité jsou sociální příslušnosti, vzdělání, ekonomická úroveň lidí. Ale v tomto faktoru záleží také na politické situaci země. Ani reklama a propagace by neměly být opomíjeny (Mariot a Mullerová, 1992; 18).

3.2 Udržitelný rozvoj

3.2.1 Základní definice

Existuje mnoho definic, které pojednávají o udržitelném rozvoji. V následujícím odstavci byly popsány tři základní definice.

První definice je definována jako rozvoj, kdy jsou potřeby současné generace zajištěny, tak aby budoucí generace nebyla negativně postihnuta, nebo okolní státy. Takovou definici lze pokládat za etickou, vzniká však problém pro následující generaci (definice dle komise Brundtlandové z r. 1987). Druhá definice pokládá za důležitou rovnováhu tří již předtím zmíněných pilířů. Ekonomický, sociální a environmentální pilíř. V podstatě to znamená, že vývoj ekonomiky, životní úroveň a životního prostředí jsou v rovnováze. Žádný ze zmíněných pilířů by neměl být v popředí před ostatními. (definice ze Světového summitu k udržitelnému

rozvoji v Johannesburgu v r. 2002). Třetí definice vychází z ekonomických principů neboli z kapitálových aktiv. Tím je myšlen kapitál lidský, sociální, přírodní, produkční a finanční. Vývoj společnosti se pokládá za udržitelný, pokud kapitál dlouhodobě roste (Tyden udržitelnosti, cit. 2020-02-19; Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, cit. 2020-02-19).

3.2.2 Vedlejší definice

Dále byly popsány několik dalších vedlejších definic: První z definic pojednává o třech již zmíněných pilířích, ale také vyznává rovnováhu mezi zeměmi, společenskými skupinami, současností a budoucností. Další definice hovoří o vytvoření společného trhu, hospodářské a měnové unie. Sjednocenou politikou a aktivitou podpořit správný a vyvážený vývoj ekonomiky. Samozřejmostí je šetrnost k životnímu prostředí (Maastrichtská dohoda, Dohoda o EU). Poslední zmíněnou definicí je takový rozvoj společností, který zachová obyvatelům základní životní potřeby pro současné i budoucí generace. A zároveň se nesnižuje diverzita přírody a ekosystémy jsou ochráněny (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, cit. 2020-02-19).

3.2.3 Historie udržitelného rozvoje

První publikace, která pojednávala o udržitelném rozvoji byla v roce 1972. Jednalo se o publikaci Meze růstu, také známá jako První zpráva Římského klubu. Článek pojednával o prostředí, které má omezené přírodní zdroje, a proto není nekonečný růst možný. Dále bylo zmíněna environmentální a ekonomická stabilita, která by byla udržitelná a aktuální rizika eliminována. Roku 1980 vypracovaly tři světové organizace (Mezinárodní svaz na ochranu přírody, Program OSN na ochranu životního prostředí a Světový fond na ochranu přírody) dokument jménem Světová strategie ochrany životního prostředí. Oficiálně první dokument obsahující téma udržitelný rozvoj. V roce 1987 vyšla zpráva od OSN „Naše společná budoucnost“. Zpráva vydala Světová komise, vedená Gro Brundtland. Poprvé v této zprávě bylo řečeno, že pojem udržitelný rozvoj naplňuje současné potřeby. A zároveň nesmí omezovat následující generace po nás.

V devadesátých letech nastal určitý zlom. Roku 1992 v Rio de Janeiru byla přijata Deklarace o životním prostředí a rozvoji. Charta Země celkově obsahovala 27 aspektů trvale udržitelného rozvoje a Agendu 21. Hlavním úkolem byla harmonie hospodářského a sociálního rozvoje. V České republice roku 1992 byl udržitelný rozvoj definován zákonem č. 17/1992 Sb., o životním prostředí. V roce 1993 byl vytvořen výbor OSN pro udržitelný rozvoj a roku 1998 zasedání rady OECD byl udržitelný rozvoj prohlášen za prioritu členských zemí. A v roce 2002

na celosvětové konferenci OSN v Johannesburgu byl zdůrazněn význam udržitelného rozvoje. Tři základní pilíře byly právě zde stanoveny (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, cit. 2020-02-19).

3.2.4 Udržitelný rozvoj v České republice

V České republice byla strategie udržitelného rozvoje vypracována pod vedením Rady vlády pro udržitelný rozvoj. Slouží v rámci dlouhodobého rozhodování politických rozhodnutí, ve smyslu mezinárodních závazků. Jedná se o výchozí zpracování dalších možných materiálů koncepčního charakteru a také pro budoucí strategické rozhodování ve státní správě, veřejné správě, spolupráce se zájmovými skupinami. Taková strategie byla přijatá roku 2004. Příklady využití těchto nařízení vládou, byly pospány v prezentacích uvedené na semináři. Akce pořádala Asociace pro urbanizmus a územní plánování a Ústav územního rozvoje (Ministerstvo pro místní rozvoj, cit. 2021-01-29).

3.2.5 Udržitelný rozvoj cestovního ruchu

Slouží k uspokojování potřeb všech zúčastněných turistů a hostitelských regionů. Významné je zachovat a chránit hostitelské regiony do budoucna. To znamená, využití dostupných zdrojů v takovém stylu, že ekonomické, sociální a estetické potřeby jsou uspokojeny za možnosti uchování kulturní integrity, ekologických pravidel, přírodní diverzity nebo systému životních hodnot. Základní definice trvale udržitelného cestovního ruchu znamená, nenarušovat cílenou destinaci pro budoucí generace. Cílem není pouze ekologicky vhodný hospodářský rozvoj patřičného území, ale rovněž se nahlíží na rovnovážný rozvoj území. Hospodářské požadavky je nutné sladit s více odvětví. Jedná se o společenskou a kulturní funkci a samozřejmě také o ekologii. Jinými slovy, udržitelný cestovní ruch je ten, který z dlouhodobého hlediska nenarušuje kulturní nebo sociální prostředí destinace.

Trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu lze definovat způsobem, že jsou zajištěny všechny potřeby účastníků a zároveň pomáhá k rozvoji dané oblasti. Z dlouhodobého hlediska vede oblast k prosperitě, a přesto není ohroženo přírodní a kulturní bohatství lokality. Jelikož cestovní ruch je sám o sobě velice důležitým přínosem v rozvoji území. Po několik desetiletích se stal jedním z nejvýznamnějších průmyslových odvětví. A přesto, že cestovní ruch má mnoho pozitiv, rovněž obsahuje negativa. Například environmentální dopad cestovního ruchu je stejný, jako dopad jiných průmyslových odvětví. Rozdíl je v tom, že k této problematice se dlouho

neupínala žádná pozornost. Až teprve nedávný mohutný rozvoj cestovního ruchu, spojený s růstem životní úrovně, upozornil na řešení otázky jeho dlouhodobé udržitelnosti. Faktem je, že tento globální problém zazníval již v 70. letech 20 století. A stále zůstává problematika aktuální do dnešní doby.

Vliv nekoordinovaného rozvoje cestovního ruchu může vést k závažnému poškození životního prostředí, nadměrnému využívání přírodních zdrojů (myšleny jsou především neobnovitelné) a potenciální vznik konfliktů mezi návštěvníky a domácím obyvatelstvem. Tyto všechny zmíněné důvody naznačují, že je důležité se v cestovním ruchu zabývat jeho trvalou udržitelností (Cestovní ruch, cit. 2021-02-17).

Podle slovníku cestovního ruchu jsou dostupné tři pohledy na udržitelný rozvoj cestovního ruchu. První pohled je environmentální, který se zabývá ochranou a udržováním životního prostředí, ale také místních, stálých obyvatel. Druhý pohled je holistický, který se zabývá, jaký dopad mají turisté, jejich přítomnost na životní prostředí a člověkem vytvořenou komunitu. Tak aby v budoucnu mohla být tato místa stále využívána bez omezení, kvůli negativní lidské činnosti. Třetí pohled je ekonomicko – environmentální vymezení WTO. Jedná se o destinaci, která je schopná si udržet konkurenci i s jinými novými destinacemi. Například destinace, které jsou v rovnováze s životním prostředí, nebo destinace, které z historického hlediska jsou méně známe, a tedy mohou nalákat nové návštěvníky (Pásková, Zelenka, 2012;15 – 18).

Co se týče turistické užitečnosti, je poptávka po cestovním ruchu a nabídka zelených ekoturistických oblastí poměrně v ideálním stavu udržována pomocí kombinací kvantitativních a kvalitativních metod. Jedná o cestovní ruch výhradně pro malé skupiny turistů v přírodních oblastech. Součástí takového cestování bývá výklad ohledně ochrany přírody nebo kulturní oblasti (Study on the influencing factors of environmental carrying capacity of green ecotourism from the perspective of tourist utility, cit. 2021-02-14). Opakem je cestovní ruch městský, který je významně důležitý a prospěšný pro národní ekonomiky. Rovněž to dokazuje, jak se postupem času může dané město stát závislé na tomto druhu ekonomiky. To se projevuje například nákupem stavebního materiálu a budováním nových hotelů, takovým způsobem, aby byla dosažena spokojenost turistů (The effect of tourism on teleconnected ecosystem services and urban sustainability: An emergy approach, cit. 2021-02-17). I přes vytvořenou závislost na udržitelném cestovním ruchu, je faktem, že obecně zvyšuje prosperitu cílového místa. Tím se

zvyšuje i životní úroveň místních obyvatel (Does Sustainable Tourism Development Enhance Destination Prosperity?, cit. 2021-02-17).

Nedávno byl publikován dokument, který pojednává o udržitelném rozvoji v cestovním ruchu. Dokument bohužel pojednává, že takové sladění dvou odvětví k sobě je neživotaschopným cílem. Zdůraznil, že udržitelný rozvoj prostřednictvím cestovního ruchu je tedy nedosažitelný. Dokument se poté vrací k teoretickému vztahu mezi cestovním ruchem a udržitelným rozvojem, přičemž zohledňuje novější transformace v chápání koncepce rozvoje i současné přístupy k udržitelnému rozvoji (Tourism, sustainable development and the theoretical divide: 20 years on, cit. 2021-02-17).

Každopádně se ukáže v budoucnu, jaký nastane vývoj cestovního ruchu na celém světě s ohledem na pandemickou situaci COVID – 19. Aktuálně je cestovní ruch jeden z nejvíce zasažených průmyslových odvětví na světě. Bude záležet, které subjekty cestovního ruchu přežijí, a které zaniknou. Ať půjde o pohostinství nebo hotely (Responses to COVID-19: The role of performance in the relationship between small hospitality enterprises' resilience and sustainable tourism development, cit. 2021-02-17). Světová organizace cestovního ruchu popsala udržitelný cestovní ruch jako formu cestovního ruchu, který by v budoucnu přispěl k přežití tohoto odvětví. Avšak současná situace je zcela odlišná. Za prvé se nacházíme v krizi díky COVID – 19, a za druhé myšlenka udržitelného rozvoje cestovního ruchu není pevně zakotvena v turistickém povědomí. Jedno z malá pozitiv COVID – 19 je, že lidé dnes aktivně vyhledávají méně zaplněné destinace, kvůli sociálnímu odstupu (Sustainable tourism as a source of healthy tourism, cit. 2021-02-17).

3.3 Charakteristika oblasti Českého ráje

3.3.1 Obecný popis

Český ráj byl první CHKO v České republice. Vyhlášen byl 1. března v roce 1955. Rozkládal se na území mezi Turnovem, Mnichovým hradištěm a Sobotkou, jehož celková rozloha činila 92 km². Zajímavostí je, že pojem „chráněná krajinná oblast“ byl definován v zákoně č.40/1956 Sb., o státní ochraně přírody, který vyšel v platnost až rok po vyhlášení CHKO Český ráj. Díky tomuto zákonu bylo možné vyhlášení soustavy velkoplošných území v České republice. V roce 2002 došlo k významné změně rozlohy Českého ráje vládním nařízením. Prostřednictvím zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny byl Český ráj

z 92 km² zvětšen na 181 km². V současné době je CHKO vymezeno přibližně mezi obcí Frýdštejn a městy Mnichovo Hradiště, Turnov, Sobotka, Jičín a Železný Brod.

Hlavním úkolem je uchování a v některých zasažených oblastech obnovit přírodní prostředí, které bylo lidskou činností narušeno. Jedná se především o celé ekosystémy, volně žijící živočichy a rostoucí rostliny. Zároveň je součástí primárního úkolu využití krajiny a místních přírodních zdrojů. To vše v souladu, že se typický ráz krajiny zachová.

Český ráj je tvořen z velké části kvádrovými pískovci, které vznikaly již v druhohorách. Známé skalní útvary, které jsou pro tuto území typické, vznikaly působením sil z nitra Země, a také za působení erozní činnosti. Jedinečnost území spočívá přítomností skalních měst vrchů třetihorního vulkanického původu. V oblasti se nachází mnoho jeskynních systémů. Symbolem CHKO je hrad Trosky (DAVID, 2012; 6 – 11).

Lokalizační předpoklady

Český ráj je nejstarší chráněnou krajinnou oblastí v České republice. Jeho rozloha je 181,5 km². Český ráj leží na třech krajích a čtyřech okresů. Jedná se o Královéhradecký kraj – okres Jičín, Středočeský kraj – okres Mladá Boleslav a Liberecký kraj – okres Semily a Jablonec nad Nisou (AOPK, cit. 2021-02-16).

Poloha a přírodní předpoklady

Český ráj tvoří Jihočínská pahorkatina, Krkonošské podhůří, Ještědsko – kozákovský hřbet a Východolabská tabule. Bodem nejvyšším v oblasti je Kozákov, měří 744 metrů. Mezi další vrcholy v oblasti náleží Kopanina, Tábor, Ředice, Zvičina a jiné.

Co se týče hlediska geologického, Český ráj nepatří zrovna mezi rozmanité. Jednotlivé vrcholy jsou obvykle ze sopečného původu a vznikly erozí usazenin pokrývající původně jejich okolí. Základním materiálem zdejších skalních měst je kvádrový pískovec, který vznikl zpevněním písku z druhohor. Avšak z pohledu geomorfologického je krajina poněkud pestrá. Z významné části ji tvoří pahorkatiny, vrchoviny nebo kotliny. Taková zdejší pískovcová skalní města jsou pro Český ráj unikátní.

Oblast Českého ráje spadá do povodí řeky Labe, částečně do povodí Jizery a malou částí do povodí Cidliny. Největšími vodními toky jsou říčky a potoky Oleška nebo Žehrovka.

Celé území Českého ráje se vyznačuje bohatstvím rostlinných druhů. Především je to zásluhou rozmanitými klimatickými a reliéfovými poměry. Lesy jsou převážně smrkové a smíšené. Na území skalních měst se dochovaly reliktní bory a také zbytky lužních lesů v údolí.

O něco méně je bohatá fauna Českého ráje. Vzhled fauny ovlivnily ve velké míře zásahy člověka. Mezi často se vyskytující živočichy v Českém ráji patří např. výr velký, ještěrka obecná, volavka popelavá nebo čáp černý (PODHORSKÝ, 2013; 9 – 11).

Selektivní předpoklady

Tyto předpoklady jsou důležité pro rozvoj cestovního ruchu. Prokazují, zda je oblast vhodná pro turisty nebo není. Mezi předpoklady sem patří vnitropolitické vztahy, životní úroveň, dostupný volný čas a v neposlední řadě životní prostředí (Vlastní zdroj).

Celý Český ráj se dělí do 4 okresů, 3 krajů a 2 regionů NUTS II. Jakousi branou vstupu do oblasti jsou dvě města. Jde o Turnov a Jičín. Do regionu náleží 174 obcí. Oblast Český ráj je rozdělena do tří zón dle ubytování. První zóna zaujímá 28 obcí, tvoří nejvýznamnější atraktivitu. Druhá zóna zaujímá 54 obcí, tvoří hlavní část administrativy a ubytovací kapacity. Třetí a poslední zóna zaujímá 92 obcí, leží mimo turistický region, avšak stále je spojená trvale se zbytkem oblasti. Co se týče finanční situace tohoto kraje, v průměru se jedná o stejnou úroveň, jako ve většině ČR (Český ráj – cílová turistická destinace pro rodiny s dětmi, cit. 2021-03-03).

Historie a kulturní předpoklady

V Českém ráji se první člověk objevil pravděpodobně před 350 000 lety. Na úplném začátku se jednalo o lovce mamutů, kteří zde žili 6. – 5. tisíciletí př. n. l. Po nich přišli zemědělci, kteří jsou známí pro svoji keramiku volutovou a následně keramiku vypichovanou. Okolo roku 2000 př. n. l. osídlil území lid popelnicových polí. Později do oblasti přišli Keltové, jednalo se o 4. století př. n. l. Kelty postupem času nahradili Germáni. Po odchodu Germánů nastalo období tzv. stěhování národů, ve kterém se v oblasti vyskytli Slované a opětovně opuštěná stará hradiště obsadili zpět.

Rod Přemyslovců vládl oblasti od 10. století. Rozkvět Českého ráje nastal v době renesance, kdy se zakládala nová města, hutě a rozvíjela se těžba železné a měděné rudy. V roce

proběhla bitva na Bílé hoře roku 1620. V této bitvě figuroval významný velitel a osobnost Českého ráje, Albrecht z Valdštejna, který roku 1620 zvítězil a zmocnil se značného majetku. Albrecht z Valdštejna byl voják, dobyvatel, ale také osvícený vladař. Hlavní sídlo v Českém ráji si zvolil město Jičín. Za jeho vlády se město stalo centrem moci a vzdělanosti. Na přelomu 18. a 19. století se postupně hrady a zámky dostávaly do soukromého majetku podnikatelů, kteří se pokoušeli o proměnu těchto objektů.

Mezi nejznámější přírodní památky patří v Českém ráji Prachovské skály, Příhrazské skály, Hruboskalsko nebo údolí Plakánek u hradu Kost a jiné. Mezi dominantní města rozhodně patří Turnov a Jičín. Co se týče hradu, tak za zmínku stojí hrad Trosky, Kost nebo Hrubý Rohozec (PODHORSKÝ, 2013;12 – 14).

Realizační předpoklady

Podstatnou roli v cestovním ruchu hraje dopravní infrastruktura. Objevují se zde turistické cesty pro pěší turistiku, v současné době se stala oblíbenou cykloturistika. Kvůli dobré dopravní dostupnosti jsou trasy v blízkosti nádraží či parkovišť.

Základem v každé vybrané oblasti je silniční síť. Vybudovány jsou silnice I. a II. třídy i rychlostní komunikace. V letní sezóně, kdy nastává významný příliv turistů, Český ráj poskytuje tzv. turistické autobusy. Zastávky jsou přizpůsobeny u nejzajímavějších lokalit. V rámci dopravy je důležité zmínit také železniční síť, kvalita je ovšem o něco horší oproti silniční. Je možné také absolvovat turistickou vodní cestu, kterou zajišťuje řeka Jizera. Po většinu roku je sjízdná. Bohužel letecká doprava zde nefunguje, kromě malých letišť (Střída a Nováková, 2002; 33-36).

Co se týče ubytovacích kapacit, jsou na velmi dobré úrovni. Nachází se jich v oblasti nespočet. Mezi nejoblíbenější patří rodinné penziony, hotely nebo apartmány. Levnější variantou bývají chaty, chalupy, ubytovny nebo kempy (Vlastní zdroj).

Oblast Českého ráje

PŘÍRODNÍ REZERVACE (PR)   PŘÍRODNÍ PAMÁTKY (PP)

1. PR Ondříkovický pseudokrasový systém
2. PR Na Hranicích
3. PR Bučiny u Rakous
4. PR Kloučské skály
5. PP Vůstra
6. PR Hruboskalsko
7. PR Bažantník
8. PR Zabákor
9. PR Pílnarské skály
10. PP V Dubech
11. PP Meziluzí
12. PR Podtrosecká údolí
13. PP Libuňka
14. PP Tachovský vodopád
15. PP Trosky
16. PR Apolena
17. PR Údolí Plakánek
18. PP Libunecké rašeliníště
19. PR Prachovské skály
20. PP Oborská louka
21. PP Rybník Vražda
22. PP Na Vápenici

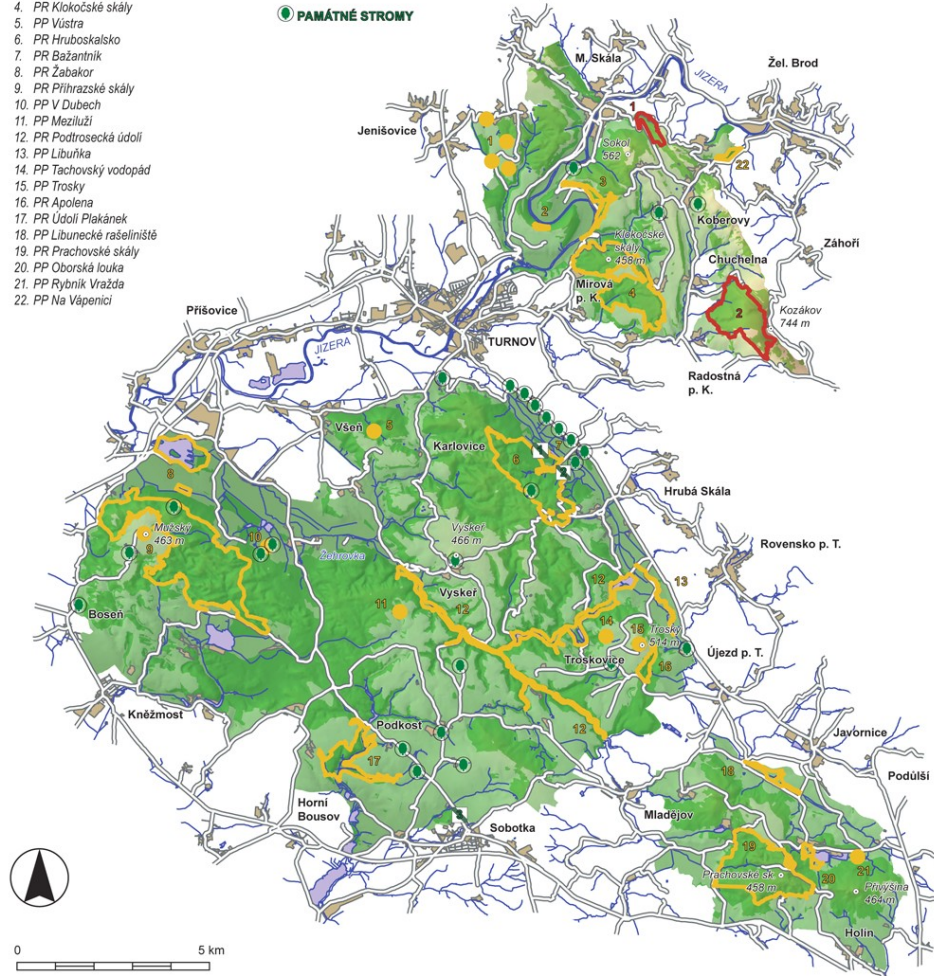
NÁRODNÍ PŘÍRODNÍ PAMÁTKY (NPP)

1. NPP Suché skály
2. NPP Kozákov

NAUČNÉ STEZKY

1. Sedmihorky
2. Hruboskalsko
3. Plakánek

● PAMÁTNÉ STROMY

Chráněná krajinná oblast
ČESKÝ RÁJ

Zdroj: <https://www.cesky-raj.cz/priroda/chko/chko-cesky-raj/>

Demografické předpoklady

Český ráj se rozkládá ve třech krajích. Jedná se o Královehradecký, Liberecký a Středočeský kraj. Celkově se Český ráj skládá ze tří menších nespojených oblastí. Proto se rozkládá na tolika krajích. Jednotlivé kraje jsou následně statisticky popsány z hlediska demografických předpokladů pro cestovní ruch. Především je soustředěno na celkovou populaci a cestovní ruch vyskytující se v krajích. Z následujících tabulek je viditelné, jak Covid – 19 ovlivnil cestovní ruch v daných oblastech (Vlastní zdroj).

Královehradecký kraj

Tabulka 1.

		2015	2016	2017	2018	2019
Počet obyvatel celkem		551 421	550 804	551 089	551 021	551 647
v tom	muži	271 159	270 981	271 430	271 591	272 184
podle pohlaví	ženy	280 262	279 823	279 659	279 430	279 463
v tom	0-14	83 557	84 212	84 982	85 577	86 013
ve věku (let)	15-64	359 816	355 420	351 888	348 778	346 227
	65 a více	108 048	111 172	114 219	116 666	119 407
Průměrný věk		42,5	42,7	42,9	43,1	43,3

V první tabulce se jedná o celkový počet obyvatel od roku 2015 do roku 2019. V tabulce je vyobrazen počet mužů a žen, jednotlivé věkové skupiny a průměrný věk.

Ve druhé tabulce je vyobrazen celkový počet hostů ubytovaných v hromadných ubytovacích zařízeních. Z tabulky je patrné, že k radikálnímu snížení počtu hostů došlo především v minulém roce. Největší propad začal od března 2020 do května 2020. Tedy přesně v době, kdy začala v České republice první, jarní karanténa.

Zdroje: ČSÚ

Tabulka 1. https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31548&u=__VUZEMI__100_3085#

Tabulka 2. https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=CRU03-M&z=T&f=TABULKA&katalog=31743&str=v285&u=v285_VUZEMI_100_3085

Tabulka 2.

	Hosté celkem
srpen 2018	181 536
září 2018	118 652
říjen 2018	84 001
listopad 2018	57 010
prosinec 2018	69 622
leden 2019	131 692
únor 2019	129 282
březen 2019	100 984
duben 2019	71 351
květen 2019	112 058
červen 2019	133 429
červenec 2019	187 075
srpen 2019	197 975
září 2019	116 454
říjen 2019	95 671
listopad 2019	60 154
prosinec 2019	76 182
leden 2020	125 493
únor 2020	132 467
březen 2020	45 615
duben 2020	1 372
květen 2020	9 397
červen 2020	73 286
červenec 2020	209 695
srpen 2020	215 449
září 2020	123 258

Liberecký kraj

Tabulka 1.

		2015	2016	2017	2018	2019
Počet obyvatel celkem		439 639	440 636	441 300	442 356	443 690
v tom podle pohlaví	muži	215 907	216 556	217 041	217 791	218 661
	ženy	223 732	224 080	224 259	224 565	225 029
v tom ve věku (let)	0-14	69 406	70 382	71 109	71 752	72 336
	15-64	289 890	286 937	284 306	282 606	281 448
	65 a více	80 343	83 317	85 885	87 998	89 906
Průměrný věk		41,6	41,8	41,9	42,1	42,3

V první tabulce se jedná o celkový počet obyvatel od roku 2015 do roku 2019. V tabulce je vyobrazen počet mužů a žen, jednotlivé věkové skupiny a průměrný věk.

Ve druhé tabulce je vyobrazen celkový počet hostů ubytovaných v hromadných ubytovacích zařízeních. Z tabulky je patrné, že k radikálnímu snížení počtu hostů došlo především v minulém roce. Největší propad začal od března 2020 do května 2020. Tedy přesně v době, kdy začala v České republice první, jarní karanténa.

Zdroje: ČSÚ

Tabulka 1. https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31548&u=_VUZEMI_100_3077#

Tabulka 2. https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=CRU03-M&z=T&f=TABULKA&katalog=31743&str=v285&u=v285_VUZEMI_100_3077

Tabulka 2.

	Hosté celkem
srpen 2018	156 506
září 2018	111 558
říjen 2018	83 911
listopad 2018	72 891
prosinec 2018	54 629
leden 2019	49 769
únor 2019	49 331
březen 2019	64 180
duben 2019	84 972
květen 2019	110 042
červen 2019	135 222
červenec 2019	171 967
srpen 2019	169 038
září 2019	114 231
říjen 2019	89 449
listopad 2019	75 951
prosinec 2019	58 799
leden 2020	50 131
únor 2020	49 851
březen 2020	21 580
duben 2020	2 178
květen 2020	9 053
červen 2020	57 157
červenec 2020	167 580
srpen 2020	183 608
září 2020	92 560

Středočeský kraj

Tabulka 1.

	2015	2016	2017	2018	2019
Počet obyvatel celkem	1 326 876	1 338 982	1 352 795	1 369 332	1 385 141
v tom					
muži	654 935	660 919	668 102	676 696	685 199
podle pohlaví					
ženy	671 941	678 063	684 693	692 636	699 942
v tom					
0-14	226 204	231 504	236 704	241 941	246 128
ve věku (let)					
15-64	873 382	872 510	873 540	878 132	883 188
65 a více	227 290	234 968	242 551	249 259	255 825
Průměrný věk	40,8	41,0	41,1	41,2	41,3

V první tabulce se jedná o celkový počet obyvatel od roku 2015 do roku 2019. V tabulce je vyobrazen počet mužů a žen, jednotlivé věkové skupiny a průměrný věk.

Ve druhé tabulce je vyobrazen celkový počet hostů ubytovaných v hromadných ubytovacích zařízeních. Z tabulky je patrné, že k radikálnímu snížení počtu hostů došlo především v minulém roce. Největší propad začal od března 2020 do května 2020. Tedy přesně v době, kdy začala v České republice první, jarní karanténa. Konkrétně v dubnu byla situace ve Středočeském kraji horší než ve dvou krajích předešlých.

Zdroje: ČSÚ

Tabulka 1. https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31548&u= VUZEMI_100_3026#

Tabulka 2. https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=CRU03-M&z=T&f=TABULKA&katalog=31743&str=v285&u=v285 VUZEMI_100_3026

Tabulka 2.

	Hosté celkem
srpen 2018	152 183
září 2018	89 806
říjen 2018	61 669
listopad 2018	45 350
prosinec 2018	52 343
leden 2019	84 742
únor 2019	92 255
březen 2019	65 062
duben 2019	55 134
květen 2019	80 497
červen 2019	103 987
červenec 2019	150 490
srpen 2019	156 930
září 2019	86 774
říjen 2019	71 960
listopad 2019	48 427
prosinec 2019	52 607
leden 2020	80 650
únor 2020	93 645
březen 2020	29 773
duben 2020	124
květen 2020	5 910
červen 2020	52 618
červenec 2020	175 412
srpen 2020	187 358
září 2020	97 100

3.3.3 Fauna Českého ráje

Složení fauny je obrazem geografických, geologických, geomorfologických, klimatických a vegetačních poměrů a změn charakteru původního prostředí činností člověka. Co se týče lesního ekosystému, převládají zde borovice lesní (*Pinus sylvestris*), které se rozkládají na písčitéch půdách. Pro oblast jsou charakteristická skalní města s reliktními bory. Živočiškové, kteří obývají tyto místa představují chráněnou faunu Českého ráje. Krajina je pokládána za pestrou, kvůli mnoha působícím faktorům. Například složení lesů, luk, rybníků, vodních toků atd. Hmyzí faunu lze hodnotit jako středně pestrou s teplomilnými nížinnými druhy, především v jižní a západní části Českého ráje. V proměnlivých mikroklimatických podmínkách žijí velmi blízko sebe druhy teplomilné a podhorské až horské.

Z brouků se v Českém ráji vyskytují svižník borový (*Cicindela sylvatica*), tesařík borový (*Spondylis buprestoides*) nebo kozlíček dazule (*Acanthocinus aedilis*). Zajímavá je fauna v jeskynním systému. Jedná se o křižáka temnostního (*Meta menardi*), který byl poprvé spatřen na Hrubé Skále. Stálým živočišem v jeskynních je také netopýr vrápenec malý (*Rhinolophus hipposideros*). Za zmínku stojí noční motýl sklepnice obecná (*Scoliopteryx libatrix*). Z ptáků jsou charakterističtí pro danou oblast kavka obecná (*Corvus monedula*), poštolka obecná (*Falco tinnunculus*), výr velký (*Bubo bubo*), nebo krkavec velký (*Corvus corax*). Krkavec velký se objevil na území v 80. letech minulého století. Dokonce sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*) se postupně vrací na svá hnízdiště. V krajině se vyskytuje také mlok skvrnitý (*Salamandra salamandra*), ale pouze v severovýchodní části.

Mezi další zajímavé druhy náleží čolku horskému (*Ichthyosaura alpestris*), který obývá malé tůňky. Kuňka ohnivá (*Bombina bombina*) užívá vodní plochy, naopak lokálně se vyskytuje skokan štíhlý (*Rana dalmatina*). Významnou změnou se stalo v roce 1999 nečekaný výskyt ropuchy krátkonohé (*Epidalea calamita*), která je zvláště chráněná. Pro mokřady platí zejména ptáci, jsou to hlavně ledňáček říční (*Alcedo atthis*), konipas horský (*Motacilla cinerea*), čáp bílý (*Ciconia ciconia*), moták pochop (*Circus aeruginosus*) atd. V roce 2006 na místě začala hnízdit volavka popelavá (*Ardea cinerea*), nebo orel mořský (*Haliaeetus albicilla*) se roku 2000 objevil hnízděním. Orel mořský patří do skupiny kriticky ohrožené druhy. Suché a teplé polohy využívají bezobratlý živočiškové zlatohlávek (*Potosia cuprea*) a kozlíček (*Agapanthia intermedia*).

Je tedy jasné, že fauna v Českém ráji se stále mění a vyvíjí. Od 60. let minulého století do současnosti zde nehnízdil sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*), racek chechtavý

(*Chroicocephalus ridibundus*), volavka popelavá, orel mořský nebo krkavec velký. Od 90. let se hojně vyskytuje vydra říční (*Lutra lutra*). Naopak počet kavky obecné byl znatelně snížen, a zatím nebyl navrácen do normálu (Ochrana přírody a krajiny v České republice, cit. 2021-01-07; Ochrana přírody, cit. 2021-01-07).

3.3.4 Flóra Českého ráje

CHKO Český ráj patří mezi středně zalesněné krajiny. Mezi významné problémy přítomných lesů patří intenzivní obhospodařování a člověkem změněná druhová skladba. Původní přirozené lesy se vyskytují v oblasti pouze ve fragmentech. K tomu tyto ne tolik významné fragmenty tvoří homogenní síť.

V Českém ráji nejhojněji rostou lesy listnaté a smíšené. Nejvýznamnější druhy jsou buky (*Fagus sylvatica*) a duby (*Quercus*). Co se týče smíšených lesů, zde převládají jedle (*Abies*), javory (*Acer*), anebo lípy (*Tilia*). V naší zemi hojně rozšířený smrk (*Picea*) se v Českém ráji vyskytoval jako součást v nejchladnějších roklích. V sušších oblastech jsou významné lesy borové. Změna původních smíšených lesů začala již v 12. a 13. století, ale nejednalo se o tak významnou změnu. Daleko větší proměna nastala v 18. a 19. století, kvůli polomům nebo suchu. A v letech 1920 – 1924 nastala mnišková kalamita. Zasažené oblasti byly postupně zpětně zalesňovány, především se jednalo o smrk s borovicí z důvodů hospodaření. Smrk a borovice byly rozšiřovány do dalších oblastí, což vedlo k monokultuře v Českém ráji. Z původních porostů se zachovaly malé zbytky reliktních borů, bučin nebo olšin.

Prvotně byly hojně rozšířeny borové a acidofilní doubravy (*Quercetea robori-petraeae*) na plošinách pískovcových skalních měst a acidofilní doubravy na úpatí skal a v úžlabinách. V současnosti se zachovaly jen fragmenty na okraji skalních masivů a také pod nimi. Jinak byly nahrazeny monokulturami borovic a smrků. V porostech borovice je hojně zastoupena borůvka černá (*Vaccinium myrtillus*), brusinka obecná (*Vaccinium vitis-idaea*), vřes obecný (*Calluna vulgaris*), a v menší míře hasivka orličí (*Pteridium aquilinum*). Výjimečně se vyskytují suťové lesy s měsíčnicí vytrvalou na úpatích skal.

Ve stinných inverzních roklích roste mnoho horských a podhorských druhů. Třeba žebrovice různolistá (*Blechnum spicant*), vranec jedlový (*Huperzia selago*), plavuň vidlačka (*Lycopodium clavatum*), čarovník alpský (*Circaea alpina*), devětsil bílý (*Petasites albus*) atd. V Podtroseckých údolích rostou údolní olšiny s bledulí jarní (*Leucojum vernum*). V této oblasti

roste pro Český ráj známá přeslička jarní (*Equisetum arvense*). Co se týče bažin a litorálních rybníků, nachází se tady d'áblík bahenní (*Calla palustris*), pryskyřník veliký (*Ranunculus lingua*) nebo všivec (*Pedicularis*) a žebratka bahenní (*Hottonia palustris*). Dále jsou pcháčové a tužebníkové louky, zde se nachází orchidej prstnatec májový (*Dactylorhiza majalis*) a úpolín nejvyšší (*Trollius altissimus*). Výrazně řidší je společenstvo bazických slatin. V oblasti rostou například kruštík bahenní (*Epipactis palustris*), tolije bahenní (*Parnassia palustris*) nebo hadilka obecná (*Ophioglossum vulgatum*). PR Podtrosecké údolí obsahuje přechodové minetrotrofnní rašeliniště, ve kterém rostou následující rostliny: suchopýr štíhlý (*Eriophorum gracile*), kruštík bahenní (*Epipactis palustris*), rosnatka okrouhlostá (*Drosera rotundifolia*) nebo kapradiník bažinný (*Thelypteris palustris*). Tato skupina rostoucích rostlin patří mezi jedno z nejceněnějších společenstev Českého ráje.

Seznam některých zvláště chráněných druhů rostlin: suchopýr štíhlý, rosnatka okrouhlostá, kruštík bahenní, kruštík polabský (*Epipactis albensis*), okrotice červená (*Cephalanthera rubra*), korálice trojklanná (*Corallorhiza trifida*), vláskatec tajemný (*Trichomanes speciosum*), kapradiník bahenní, tolije bahenní atd.

Zajímavostí je, že v 19. století byly do Českého ráje převezeny dřeviny ze Severní Ameriky. Pozitivní reprodukční číslo se dá pokládat u modřínu (*Larix*), u jedle obrovské (*Abies grandis*), u douglasky tisolisté (*Pseudotsuga menziesii*), u vejmutovky (*Pinus strobus*) a u dubu červeného (*Quercus rubra*). Dokonce vejmutovka a dub červený se natolik přizpůsobily našemu prostředí, že se rozšiřují bez činnosti člověka sami. Konkrétně vejmutovka vytlačuje borovici lesní a ničí původní společenstvo (Ochrana přírody a krajiny v České republice, cit. 2021-01-07).

3.3.5 Organizace cestovního ruchu v Českém ráji

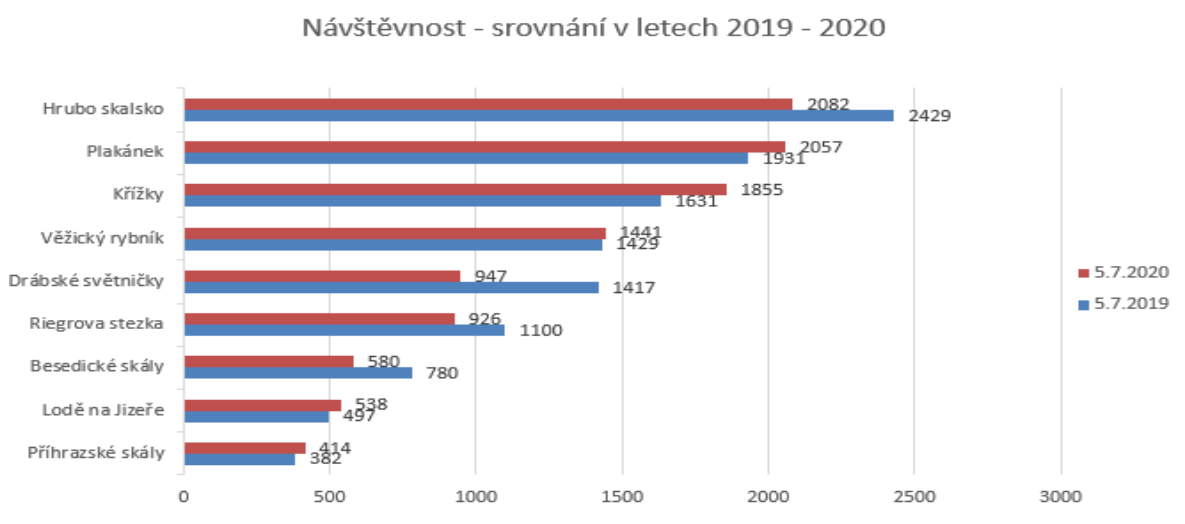
Roku 1992 bylo založeno Sdružení Český ráj, jednalo se o sdružení měst, obcí nebo právnických osob. Hlavním cílem Sdružení Českého ráje je kooperace pro rozvoj cestovního ruchu v Českém ráji. Takovým způsobem, aby se Český ráj stal mezinárodně turisticky významnou oblastí a byly zachovány přírodní a kulturní hodnoty v dané oblasti. Projekty jsou financovány z Evropských strukturálních fondů. Například z projektu Regionální operační program vznikla v roce 2015 nová aplikace do mobilu, která zajišťuje návštěvníkům podstatné informace o regionu, nebo také kalendář akcí a tipy na výlety po oblasti.

Avšak Sdružení Český ráj není jediná organizace v Českém ráji. V roce 1999 vznikla organizace nazvaná Mikroregion Český ráj. Mikroregion leží přímo ve středu Českého ráje a jedná se o uskupení čtrnácti obcí. Hlavní činností je opět kooperace mezi obcemi a společný směr ve smyslu rozvoje regionu. Obce se rozkládají mezi městy Turnov, Rovensko pod Troskami a Sobotka (Český ráj.info, cit. 2021-02-03; Mikroregion Český ráj, cit. 2021-02-03).

V separátní příloze č. 2 mimo bakalářskou práci jsou podrobněji popsány památky Českého ráje, které byly určeny jako dominantní celé oblasti. Dále v příloze je shrnut život významné osobnosti Českého ráje, Albrechta z Valdštejna.

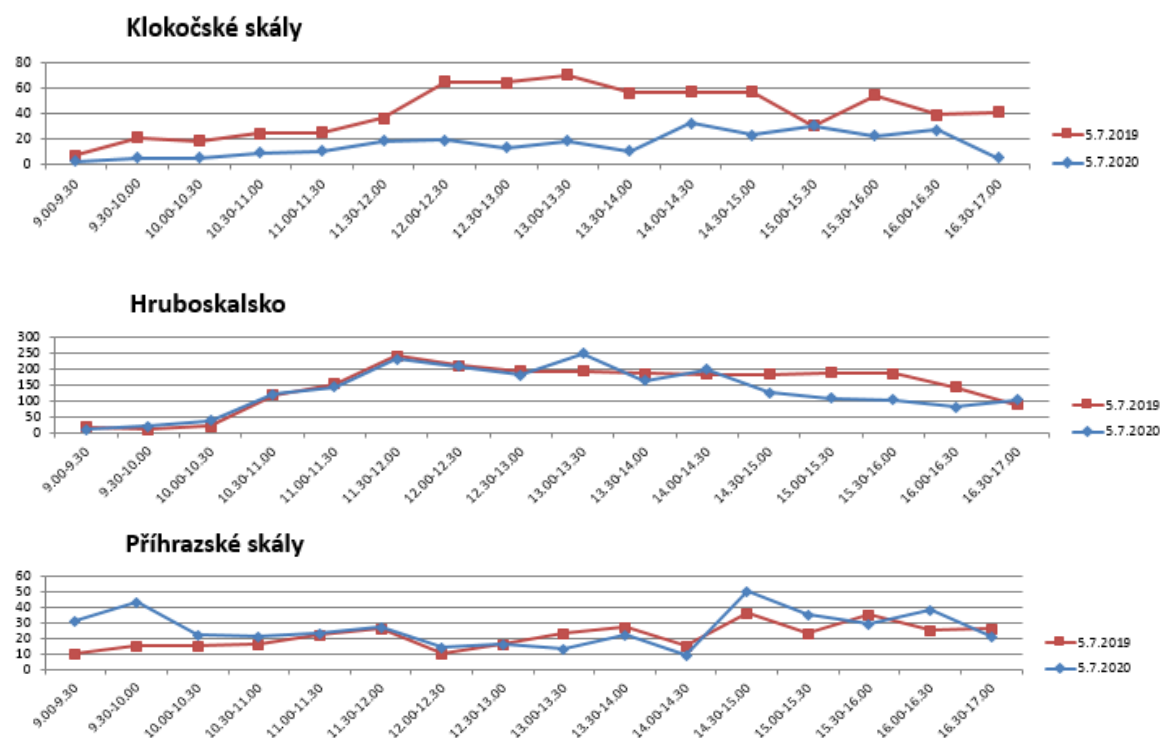
3.3.6 Návštěvnost turistických atraktivit v Českém ráji v roce 2019 a 2020

Sčítání proběhlo ve vybraných lokalitách. Došlo k tomu 5.7. 2019 a 5.7.2020. Ze znázorněného grafu lze usoudit, že návštěvnost v době sezóny roku 2020 byla srovnatelná s návštěvností z roku 2019. Záleželo na konkrétních lokalitách, ale z celkového součtu nedošlo k vysokým výkyvům (Vlastní zdroj).

(Český ráj.info, cit. 2021-02-25).

Níže grafy znázorňují návštěvnost roku 2019 a 2020 v jednotlivých hodinách v sezóně

(Český ráj.info, cit. 2021-02-04).

4. Terénní šetření

4.1 Kvantitativní šetření

Dotazník byl sestaven podle sociologického postupu, které objasní, jak nahlíží na zástupy turistů veřejnost. Byla určena forma jazyka, která nikoho neodradila, formulace byla jasná, srozumitelná. Dále zde máme následující kroky podle doporučení Dismana: formulace teoretického problému, formulace teoretické hypotézy, formulace souboru pracovních hypotéz, rozhodnutí o populaci a vzorku, pilotní studie, rozhodnutí o sběru informací, konstrukce nástrojů pro tento sběr, předvýzkum, sběr dat, analýza dat a interpretace, závěr a teoretické zobecnění.

Český ráj je rozmanité území, jak z přírodního, tak i historického hlediska. Bohužel, aktuální situace nedovoluje dotazníkové šetření provést osobní formou. Jelikož se celá země nachází v karanténě, kvůli viru Covid – 19. Dotazník tedy byl vytvořenou pomocí Google Formulář a následně odeslán přes sociální síť, kde průzkum proběhl. Online forma dotazování nejde do takové hloubky, jako osobní, ale současná situace jinou formu nedovoluje.

Dotazník je především určen pro sběr dat ve vztahu k cestování po Českém ráji. Otázky rovněž byly v takovém stylu sepsány a samotní respondenti byli též informováni před vyplněním tohoto dotazníku na sociální síti.

Celkem bylo obdrženo 186 vyplněných dotazníků. Sběr dat se uskutečnil od 2.3. do 4.3. 2021 přes sociální síť. Předvýzkum tedy trval dva dny, kdy postupně respondenti vyplňovali dotazník pomocí Google Formulář. Hlavním tématem dotazníku bylo, jestli jsou respondenti spokojeni s davu turistů v Českém ráji.

Dotazník je soustředěn na oblasti, ve kterých se hojně vyskytují zástupy turistů, např. Prachovské skály, Hruboskalsko a jiné. Je známo, že v těchto oblastech se vyskytoval silný nápor turistů a s ním spojené pokuty za nepovolené chování. Dotazník bude rovněž obsahovat otázky typu cestování po Českém ráji, vztahu k životnímu prostředí, postoj k nedodržování zákazů od některých turistů atd. Z obdrženího výsledku byly navrženy hypotézy do budoucna, obzvlášť ohledně mladé nastupující generaci. Součástí dotazníku je také průběžný výklad, který vyvodí návrhy a doporučení pro následující období v Českém ráji (Vlastní zdroj).

Obsah dotazníku předvýzkumu a vyhodnocení jednotlivých otázek

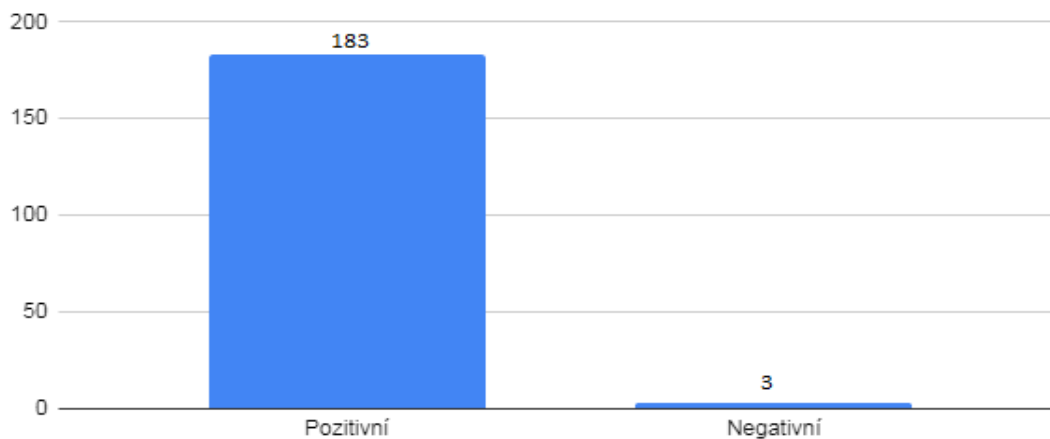
Vytvořený dotazník obsahuje celkem 16 otázek. Otázky byly vytvořeny tak, aby oznámily užitečné a použitelné informace pro bakalářskou práci Udržitelný rozvoj cestovního ruchu v Českém ráji a jeho potenciál v rámci regionálního rozvoje.

Celkem vytvořený dotazník odpovědělo 186 respondentů, kteří odpovídali na 16 otázek, týkajících se Vlivu cestovního ruchu v Českém ráji.

Na následující stránce je popsán výsledek z každého grafu individuálně. U každého grafu jednotlivě je viditelná jeho otázka, možnosti odpovědi, samotný výsledek v procentech a jaká volba byla kolikrát volena, a krátký komentář (Vlastní zdroj).

Otázka č. 1: Jaký máte postoj k přírodním a kulturním hodnotám v regionu Českého ráje?

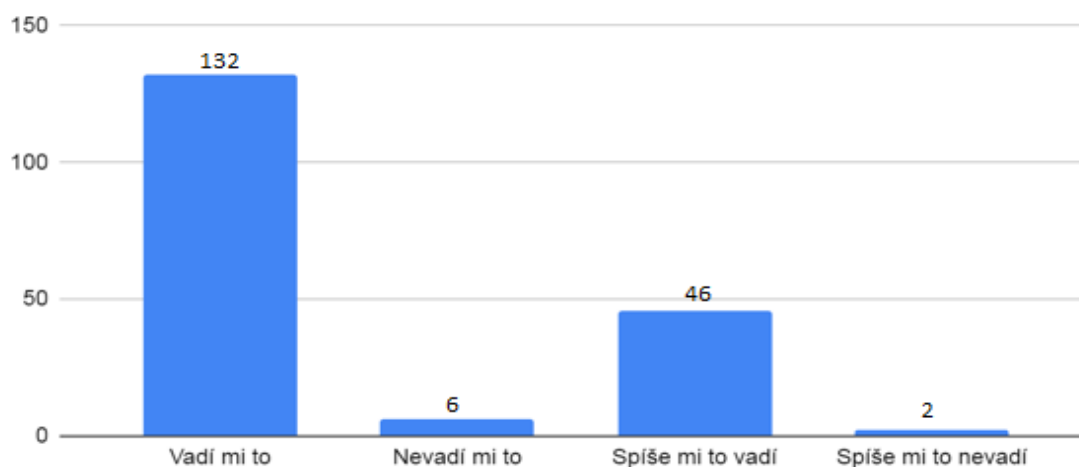
- a) Pozitivní
- b) Negativní

První otázku nebude nutné dlouze vypisovat. Je viditelný pozitivní postoj k přírodním a kulturním hodnotám Českého ráje. V procentech vyšel výsledek: Pozitivní – 98,4 % a Negativní – 1,6 %.

Otázka č. 2: Co si myslíte nedodržování zákazů v CHKO Český ráj?

- a) Vadí mi to
- b) Spíše mi to vadí
- c) Spíše mi to nevadí
- d) Nevadí mi to

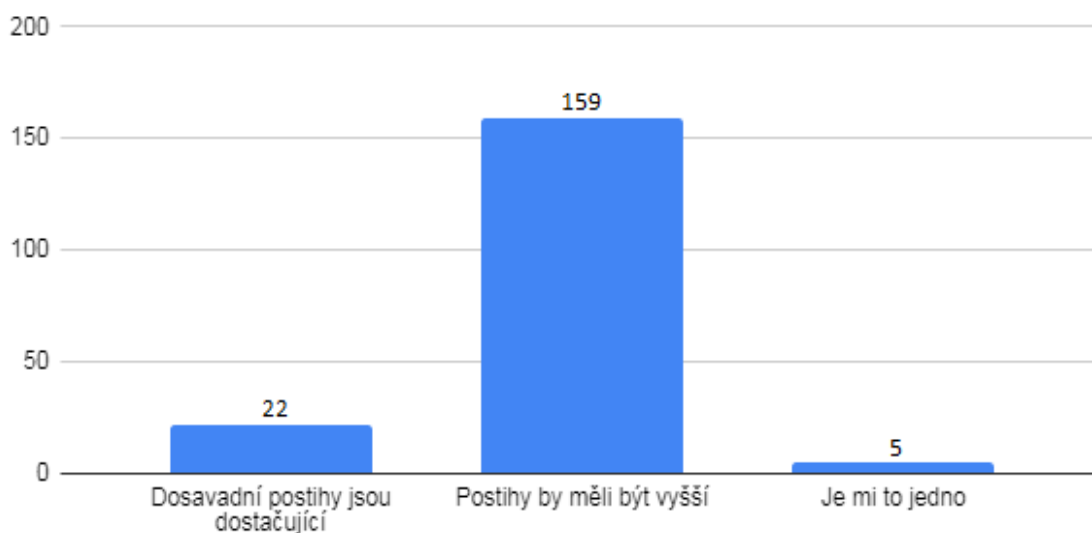

Druhá otázka pojednává o nedodržování zákazů v CHKO Český ráj. Taková otázka je velice důležitá, jelikož je známo, že v Českém ráji dochází k opakovanému porušování zákazů a rovněž k vandalismu. Největší koncentrace porušování zákazů dochází pochopitelně v sezónní době. Ze vzorku je patrné, že lidé takové chování neschvalují. V procentech vyšel výsledek: Vadí mi to – 71 %, Nevadí mi to – 3,2 %, Spíše mi to vadí – 24,7 % a Spíše mi to vadí – 1,1 %.

Otázka č. 3: Co si myslíte o vandalismu, který se vyskytuje v CHKO Český ráj, především díky turistům?

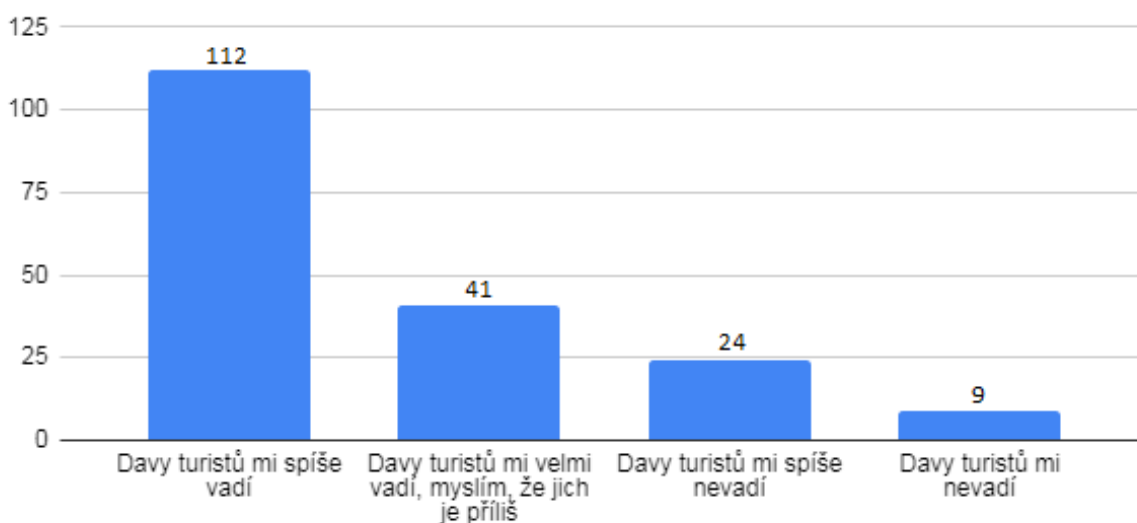
- a) Postihy by měly být vyšší
- b) Dosavadní postihy jsou dostačující
- c) Je mi to jedno

Třetí otázka navazuje na otázku předešlou. Otázka se týká, co si respondenti myslí o vandalismu, konkrétněji, jestli by postihy měly být vyšší nebo jestli jsou dostačující. Jelikož dochází celou dobu permanentně k porušování, postihy/pokuty by měly být vyšší. Většina respondentů je stejného názoru. V procentech vyšel výsledek: Dosavadní postihy jsou dostačující – 11,8 %, Postihy by měly být vyšší – 85,5 % a Je mi to jedno – 2,7 %.

Otázka č. 4: Co si myslíte o davech turistů v Českém ráji? (myšlena jsou především minulá léta, ne aktuální covidová situace)

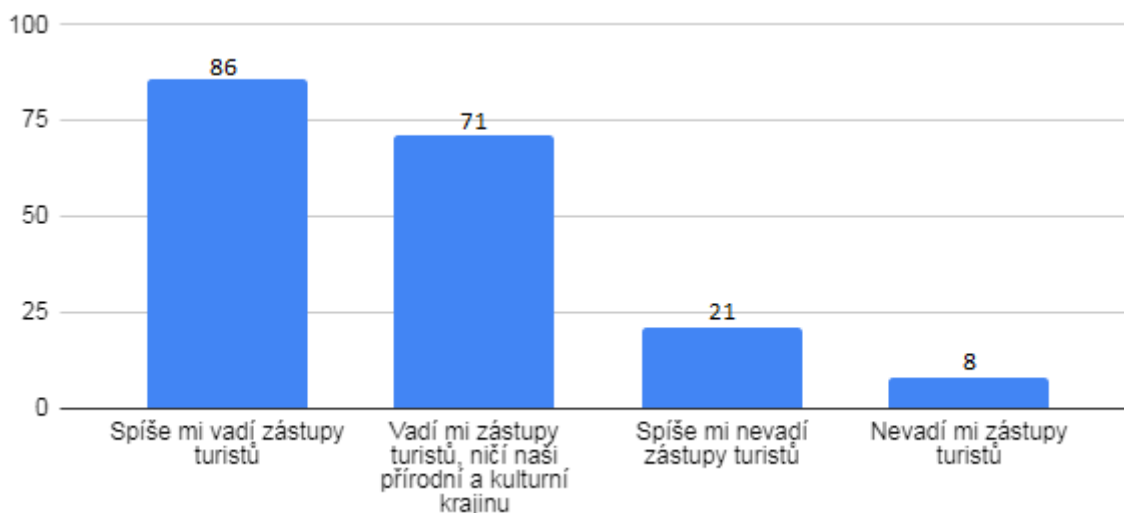
- a) Davy turistů mi velmi vadí, myslím, že jich je příliš
- b) Davy turistů mi spíše vadí
- c) Davy turistů mi spíše nevadí
- d) Davy turistů mi nevadí

Čtvrtá otázka obsahuje, co si lidé obecně myslí o davech turistů v Českém ráji. Ze vzorku je zřejmé, že počty turistů by mohly být regulovány. Naprostá většina respondentů se kloní k názoru, že davy/zástupy turistů jim vadí nebo alespoň spíše vadí v regionu. V procentech vyšel výsledek: Davy turistů mi spíše vadí – 60,3 %, Davy turistů mi velmi vadí – 22 %, Davy turistů mi spíše nevadí – 12,9 % a Davy turistů mi nevadí – 4,8 %.

Otázka č. 5: Co si myslíte o oblastech, které jsou v sezónně přeplněné turisty (Např. Příhrazské skály, Hruboskalsko, Prachovské skály)?

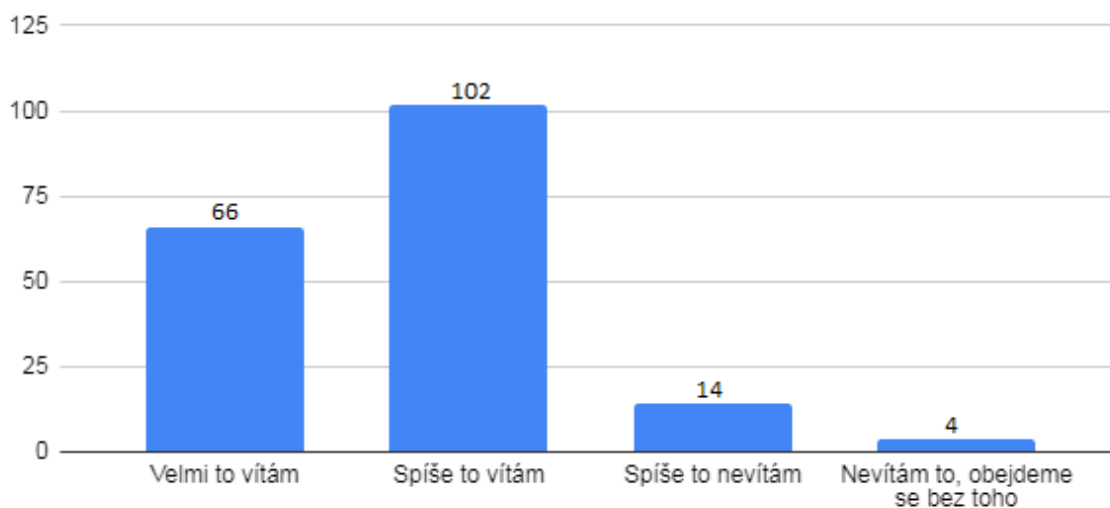
- a) Vadí mi zástupy turistů, ničí naši přírodní a kulturní krajinu
- b) Spíše mi vadí zástupy turistů
- c) Spíše mi nevadí zástupy turistů
- d) Nevadí mi zástupy turistů

V páté otázce bylo zaměřeno na konkrétní oblasti v Českém ráji, jednalo se o Příhrazské skály, Hruboskalsko a Prachovské skály. Záměrem otázky bylo, zda vadím návštěvníkům v těchto oblastech zástupy turistů. Opět z odpovědí je patrné, že lidem vadí silně nebo alespoň spíše vadí davy turistů. Jednalo se o nejčastěji volené odpovědi. V procentech vyšel výsledek: Spíše mi vadí zástupy turistů – 46,2 %, Vadí mi zástupy turistů – 38,2 %, Spíše mi nevadí zástupy turistů – 11,3 % a Nevadí mi zástupy turistů – 4,3 %.

Otázka č. 6: Co si myslíte o příjmech z cestovního ruchu v Českém ráji?

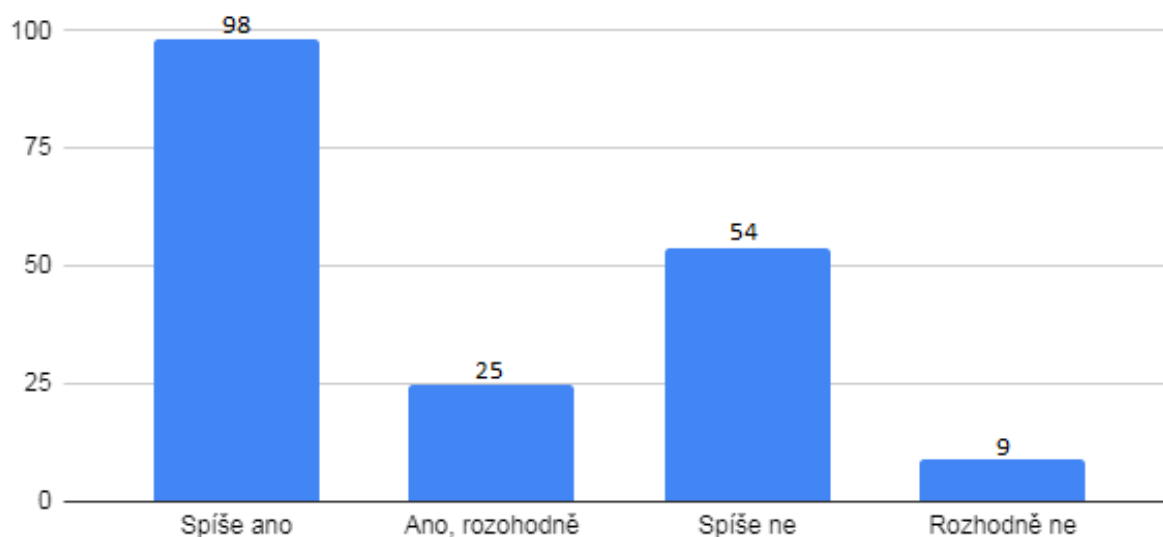
- a) Velmi to vítám
- b) Spíše to vítám
- c) Spíše to nevítám
- d) Nevítám to, obejdeme se bez toho

Šestá otázka se týká, jaký postoj mají respondenti k příjmům, které vycházejí z cestovního ruchu z turistů. Z odpovědí je jasné, že příjmy z cestovního ruchu jsou vítané, i když je to spojené i s vedlejšími účinky turismu (např. znečištění oblasti). Proto nejsilnější skupina je, že příjmy jsou spíše vítány a jsou velmi vítány. V procentech vyšel výsledek: Velmi to vítám – 35,5 %, Spíše to vítám – 54,8 %, Spíše to nevítám – 7,5 % a Nevítám to – 2,2 %.

Otázka č. 7: Měl by se v budoucnu regulovat počet turistů na území Českého ráje?

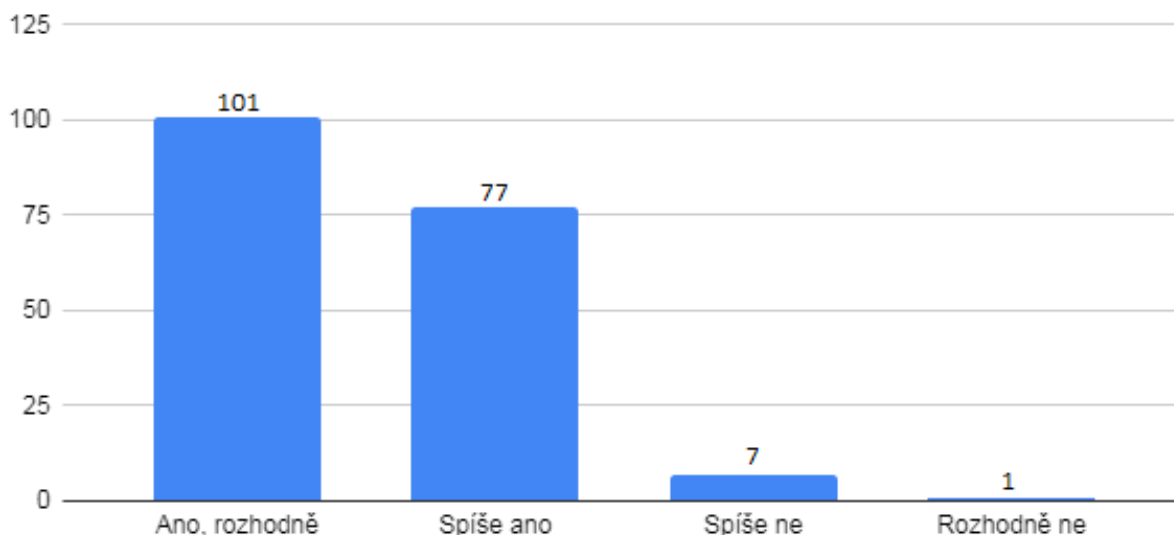
- a) Ano, rozhodně
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne

V sedmé otázce dochází ke zajímavosti, a to, jestli by se měly počty turistů na území Českého ráje v budoucnu regulovat. Je evidentní, že se jedná o obtížnou otázku, jelikož víc jak polovina dotázaných odpověděla spíše ano. Druhá skupina také početně silná odpověděla spíše ne. Na počet až třetí skupina byla natolik si jistá, že odpovídala rozhodně ano. Takový výsledek dokazuje, jak obtížně se taková situace řeší a pravděpodobně, jak se bude obtížně řešit v budoucnu, pokud dojde k opětovnému navyšování počtů turistů. V procentech vyšel výsledek: Spíše ano – 52,7 %, Ano, rozhodně – 13,4 %, Spíše ne – 29,1 % a Rozhodně ne – 4,8 %.

Otázka č. 8: Měly by se přírodní a kulturní hodnoty tvrději chránit v regionu Českého ráje?

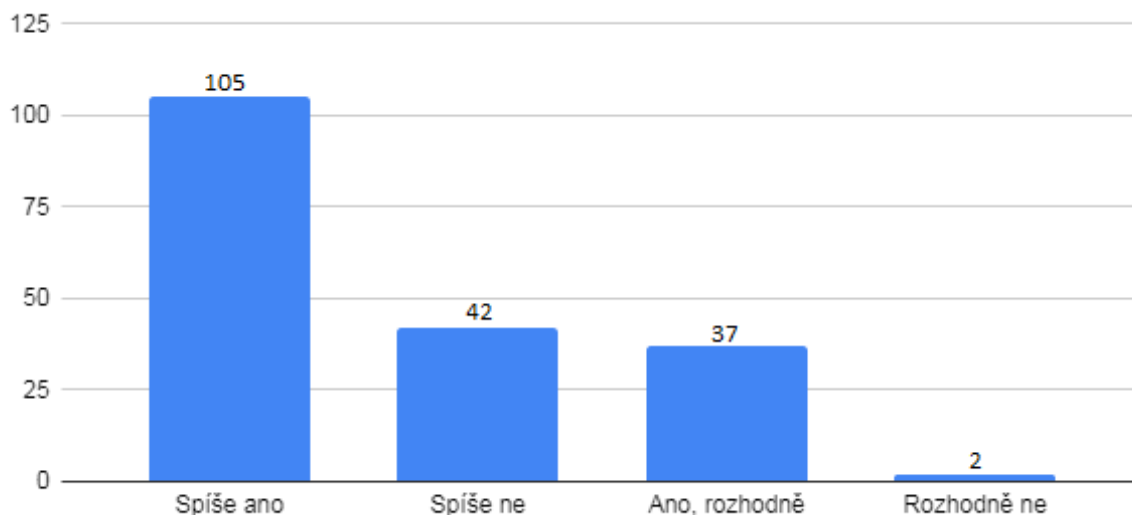
- a) Ano, rozhodně
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne

U osmé otázky to bylo o něco jasnější. Jednalo se o to, zda by se měly tvrději chránit přírodní a kulturní hodnoty v Českém ráji. Respondenti se v tomto případě většinou shodovali. Valná většina je rozhodně pro tvrdší přístup v ochraně krajiny nebo alespoň jsou spíše pro tvrdší přístup. Pouze menšinově jsou proti. V procentech vyšel výsledek: Ano rozhodně – 54,3 %, Spíše ano – 41,4 %, Spíše ne – 3,8 % a Rozhodně ne – 0,5 %.

Otázka č. 9: Myslíte si, že je CHKO Český ráj kvůli turismu z minulých let v ohrožení (Např. životní prostředí, kulturní památky atd.)?

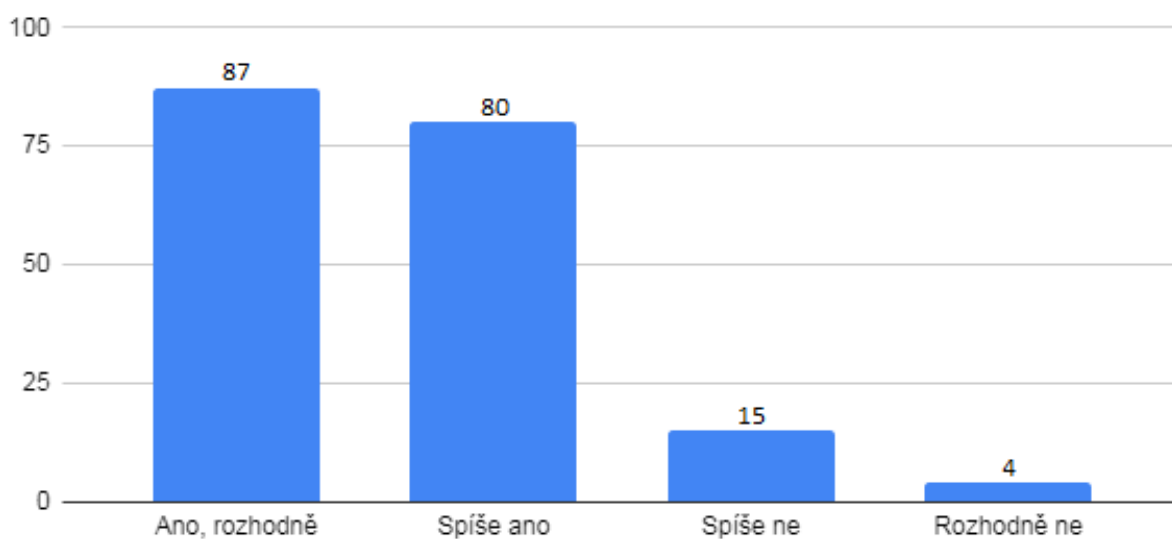
- a) Ano, rozhodně
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne

V deváté otázce vyšel zajímavý výsledek. Značná část respondentů souhlasí, že CHKO Český ráj je v ohrožení, kvůli turismu. Nejsilnější skupina byla, že spíše ano a ano, rozhodně. Avšak taková situace se ještě projeví v budoucnu. V procentech vyšel výsledek: Spíše ano – 56,5 %, Spíše ne – 22,6 %, Ano, rozhodně – 19,9 % a Rozhodně ne – 1,1 %.

Otázka č. 10: Měl by být zakázán vstup na chráněná místa, pokud by došlo k silnému znečištění oblasti?

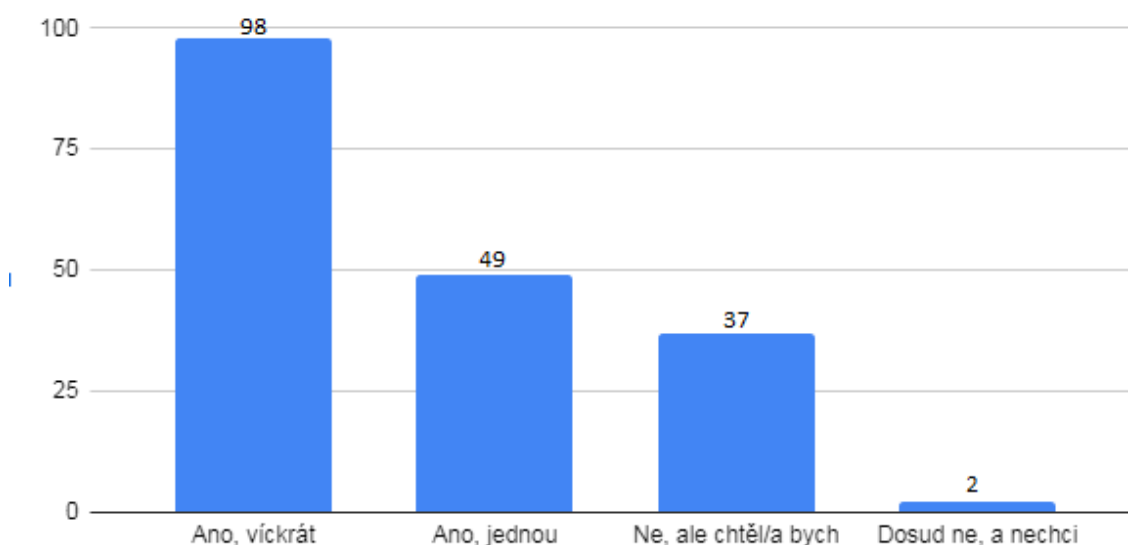
- a) Ano, rozhodně
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne

Desátá otázka byla potěšující. Jednalo se o zákaz vstupu na chráněná místa, pokud by došlo k silnému znečištění oblasti. Přestože se jedná o drastické řešení situace, tak naprostá většina dotázaných odpověděla pro zákaz vstupu do těchto silně znečištěných oblastí. V procentech vyšel výsledek: Ano, rozhodně – 46,8 %, Spíše ano – 43 %, Spíše ne – 8,1 % a Rozhodně ne – 2,2 %.

Otázka č. 11: Navštívil/a jste již Český ráj?

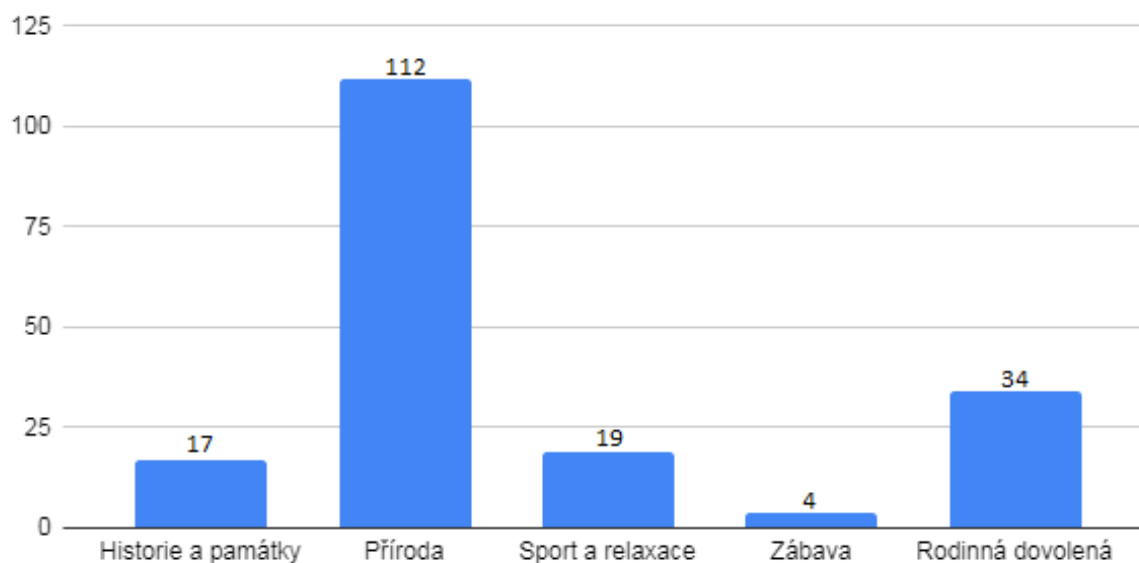
- a) Ano, vícekrát
- b) Ano, jednou
- c) Ne, ale chtěl/a bych
- d) Dosud ne, a nechci

Jedenáctá otázka se týkala návštěvnosti Českého ráje. Z otázky je jasné, že Český ráj je obecně v oblibě mezi Čechy. Více jak polovina zvolila možnost, že Český ráj navštívila, a to vícekrát za život. Druhá nejpočetnější skupina zvolila, že alespoň jednou navštívila danou oblast a třetí skupina by ráda v budoucnu podnikla výlet do regionu. V procentech vyšel výsledek: Ano, vícekrát – 52,7 %, Ano, jednou – 26,3 %, Ne, ale chtěl/a bych – 19,9 % a Dosud ne, a nechci – 1,1 %.

Otázka č. 12: Za jakým účelem jste tento region navštívil/a?

- a) Historie a památky
- b) Příroda
- c) Sportování a relaxace
- d) Rodinná dovolená
- e) Zábava

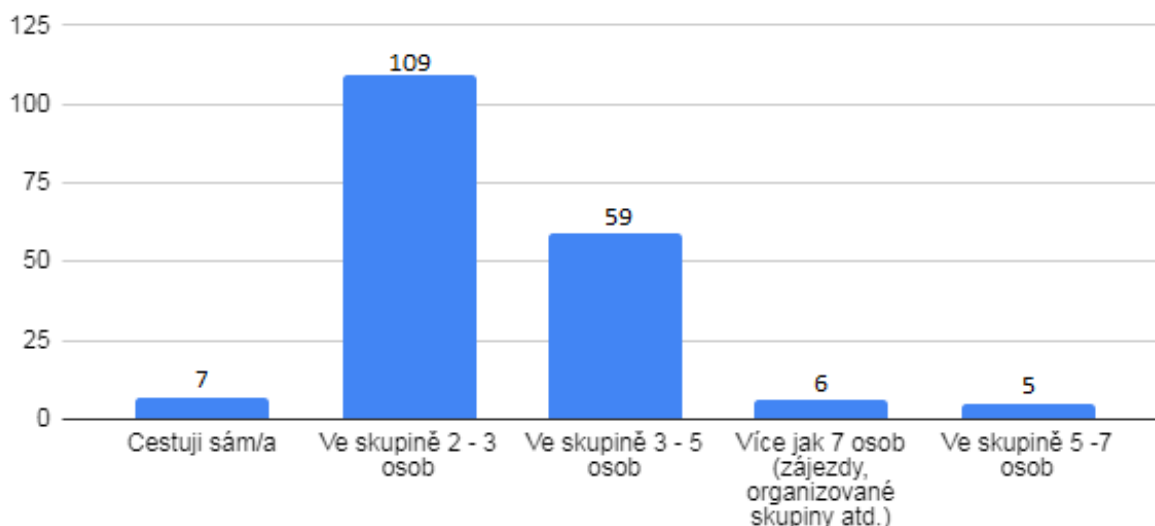

Dvanáctá otázka pojednává, za jakým účelem daný člověk či skupina lidí region navštívili. Z výsledků je zřejmé, že hlavním lákadlem je hlavně příroda a přírodní památky. Jednalo se o více jako polovinu všech odpovědí. Z těchto odpovědí je vidět, že Český ráj v rámci flóry a fauny má stále, co nabídnout. V procentech vyšel výsledek: Historie – 9,1 %, Příroda – 60,2 %, Sport a relaxace – 10,2 %, Zábava – 2,2 % a Rodinná dovolená – 18,3 %.

Otázka č. 13: V jakém počtu zpravidla cestujete za odpočinkem?

- a) Cestuji sám/sama
- b) Ve skupině 2 – 3 osob
- c) Ve skupině 3 – 5 osob
- e) Ve skupině 5 – 7 osob
- f) Ve skupině 7 a více osob (zájezdy, organizované skupiny apod.)

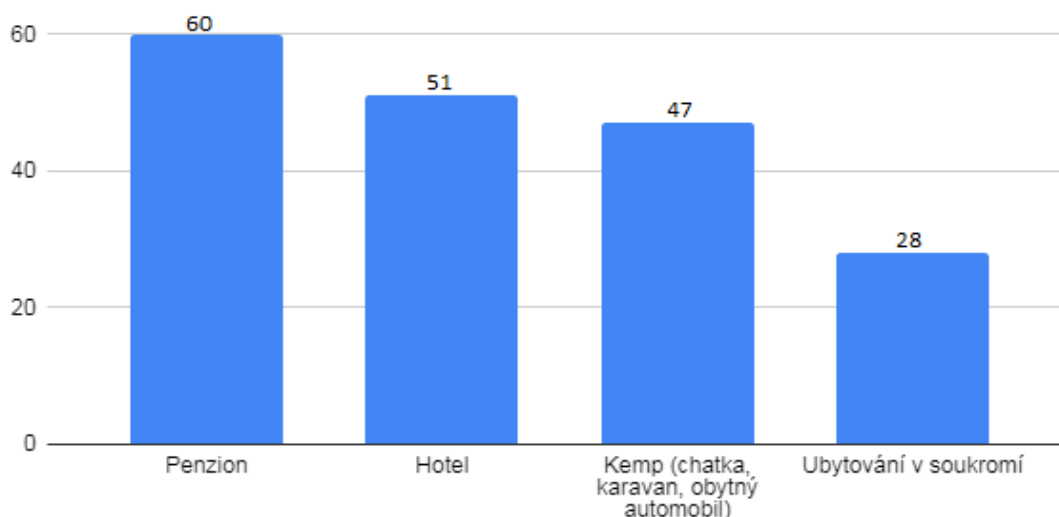

Třináctá otázka pojednává, v jakém počtu nejraději jedinec či jedinci cestují do Českého ráje. Je patrné, že oblíbená volba je cestovat v malé skupině, a to tedy ve dvou, maximálně ve třech lidech. Druhá silná skupina se projevila v počtu 3-5 lidí. Naopak nejslabší odpovědi byli, že cestují sám/anebo v počtu lidí 5-7. V procentech vyšel výsledek: Cestují sám/sama – 3,8 %, Ve skupině 2 – 3 osob – 58,6 %, Ve skupině 3 – 5 osob – 31,7 %, Ve skupině 5 – 7 osob – 2,7 % a Ve skupině 7 a více osob – 3,2 %.

Otázka č. 14: Jakou formu ubytování nejraději preferujete?

- a) Kemp (chatka, stan, karavan, obytný automobil)
- b) Hotel
- c) Penzion
- d) Ubytování v soukromí

Čtrnáctá otázka oznamuje, jakou formu ubytování nejraději návštěvníci volí. Tato otázka je skutečně velice vyrovnaná. Z voleb respondentů je očividné, že každý člověk je odlišný, a tedy volí trochu jinou formu ubytování. V procentech vyšel výsledek: Penzion – 32,3 %, Hotel – 27,4 %, Kemp – 25,3 % a Ubytování v soukromí – 15 %.

Otázka č. 15: Jaké je Vaše pohlaví?

V patnácté otázce bylo cílem zjistit pohlaví respondentů. Po získání bylo zjištěno, že převážná většina respondentů byly ženy. V procentech vyšel výsledek: Muži – 19,4 % a Ženy – 80,6 %.

Otázka č. 16: V jaké jste věkové skupině?

- a) 16 – 26 let
- b) 27 – 45 let
- c) 46 – 65 let
- d) Více jak 65 let

V šestnácté otázce se jednalo o jednotlivé věkové skupiny. Z odpovědí vyplývá, že dominuje mladší generace respondentů. V procentech vyšel výsledek: 16 – 26 let – 96,2 %, 27 – 45 let – 3,2 %, 46 – 65 let – 0,5 % (Vlastní zdroj).

4.2 Statistické vyhodnocení

Pro vytvoření kontingenčních tabulek posloužil dotazník, který již byl zodpovězený od respondentů. Následující hypotézy budou zaměřeny především na mladší generaci, jelikož takový vzorek byl obdržen. Dobrým signálem je, že z odpovědí dotazníku je evidentní, že mladá generace si uvědomuje problémy, které se vyskytují v Českém ráji, ale i v jiných podobných oblastech.

Tabulka č.1

Jaké je Vaše pohlaví?

Pohlaví	16 - 26 let	27 - 45 let	Víc jak 65 let	Celkový součet
Muž	31	3	1	35
Žena	148	3		151
Celkový poč	179	6	1	186

V první tabulce je vyobrazeno, v jakém počtu, které věkové skupiny odpovídaly na vytvořený dotazník. Jednoznačně nejsilnější věková skupina byla od 16 do 27 let v dotazníku. Rozhodně takový vzorek bude zajímavý v následujících tabulkách, které byly dále popsány níže. Protože i ze samotných rozhovorů bylo znatelné, že na budoucí mladší generaci je kladena naděje, že jejich chování bude ohleduplnější než chování starší nebo střední generace. Jelikož mladší generace bude patrně vést své vlastní potomky ke stejné ohleduplnosti.

Tabulka č.2

Jaký máte postoj k přírodním a kulturním hodnotám v regionu Českého ráje?

Pohlaví	Pozitivní	Negativní	Celkový počet
Muž	33	2	35
Žena	150	1	151
Celkový poč	183	3	186

Ze vzorku, který byl obdržen prostřednictvím kvalitativního šetření, je očividné, že mladá generace má pozitivní vztah k přírodním a kulturním hodnotám v Českém ráji. Určitě by se takový postoj mohl aplikovat i na jiné přírodní oblasti v České republice. Jedná se o dobré znamení, jelikož v budoucnu s vysokou pravděpodobností může nastat významné znečištění

oblastí v regionu. Jestli taková situace nastane, pravděpodobně mladé generaci bude záležet na následujícím vývoji situace a bude se taková problematika intenzivně řešit.

Definice Chí kvadrát

Testování hypotézy je založeno na hodnotě testové statistiky

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(O_{ij} - E_{ij})^2}{E_{ij}}$$

Platnost hypotézy – očekávaná četnost

$$m_{ij} = \frac{R_i S_j}{N}$$

Výpočet hypotézy, jestli záleží na pohlaví muž/žena ohledně postoje k přírodním a kulturním hodnotám. Výpočet a následná odpověď vychází z kontingenčních tabulek.

Ve vzorku jsou očekávané četnosti buněk následující:

Pozitivní postoj M: $183 * 35 / 186 = 34,4$

Pozitivní: Ž $183 * 150 / 186 = 147,6$

Negativní postoj M: $3 * 35 / 186 = 0,56$

Negativní: Ž: $3 * 150 / 186 = 2,42$

Celkový negativní postoj v procentech je 1,6 %.

M: $0,56 / 35 = 0,016$

Ž: $2,42 / 150 = 0,016$

Celkový procentní podíl negativního postoje je stejný – 0,016

Ho: Není žádný rozdíl v procentním poměru mužů a žen.

Provedení Chí kvadrát testu

Procentní rozdíly mezi muži a ženami:

$$\chi^2 = (2 - 0,56)^2 / 0,56 + (1 - 2,42)^2 / 2,42 = 4,54$$

P – hodnota je $0,05 < p < 0,1$

Není důkaz, že by se procentní podíly lišily mezi muži a ženami.

Tabulka č.3

Měl by se v budoucnu regulovat počet turistů na území Českého ráje?

Pohlaví	Ano, rozhodně	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne	Celkový počet
Muž	5	12	15	3	35
Žena	20	86	39	6	151
Celkový poč	25	98	54	9	186

Ve třetí tabulce se objevila otázka, která pojednává o potenciální regulaci území v Českém ráji. Domněnka je taková, že pokud by pokračovalo znatelné znečištění dané oblasti, valná většina by přistoupila k regulaci turistů. Opět se jedná o uspokojivý výsledek, jelikož by se daná problematika řešila, pokud možno, co nejrychleji. Jak by se k regulaci přistupovalo, je otázka do budoucna. Možnost by byla buď vstupné, které již v některých místech funguje nebo rezervační systém atd. Pravděpodobně jistým způsobem osvěta v rámci ochrany přírody začíná být více v lidech zakořeněná, zvláště v mladé generaci. Pro následující vývoj velmi příjemná zpráva (Vlastní zdroj).

Výpočet hypotézy, jestli záleží na pohlaví muž/žena ohledně regulace počtu turistů v Českém ráji. Výpočet a následná odpověď vychází z kontingenčních tabulek.

Ve vzorku jsou očekávané četnosti buněk následující:

$$\text{Pozitivní M: } 5 * 35 / 186 = 0,94$$

$$\text{Negativní M: } 3 * 35 / 186 = 0,56$$

$$\text{Pozitivní M: } 12 * 35 / 186 = 2,26$$

$$\text{Negativní M: } 15 * 35 / 186 = 2,82$$

$$\text{Pozitivní Ž: } 20 * 151 / 186 = 16,24$$

$$\text{Negativní Ž: } 6 * 151 / 186 = 4,87$$

$$\text{Pozitivní Ž: } 86 * 151 / 186 = 69,82$$

$$\text{Negativní Ž: } 39 * 151 / 186 = 31,66$$

Celkový negativní postoj v procentech je 33,9 %.

$$\text{M: } 0,56 + 2,82 = 3,38$$

$$\text{Ž: } 4,87 + 31,66 = 36,53$$

$$\text{M: } 3,38 / 35 = 0,1$$

$$\text{Ž: } 36,53 / 150 = 0,24$$

Celkový procentní podíl ohledně neregulování není stejný. Muži mají 0,1 %, zatímco ženy mají 0,24.

Ho: Mezi muži a ženami je procentní rozdíl. Patrně to je důvodem, protože ženy jsou

citlivější, a proto by byly více ochotné chránit přírodní krajinu. V tomto případě se jednalo o potenciální regulaci, ke které by se ženy spíše přikláněly než muži.

Provedení Chí kvadrát testu

Procentní rozdíly mezi muži a ženami:

$$x^2 = (18 - 3,38)^2 / 3,38 + (45 - 36,53)^2 / 36,53 = 65,2$$

P – hodnota je $0,01 < p < 0,025$

Jak již bylo psáno, procentní podíly se v této tabulce liší, ženy mají vyšší procentní podíl (Vlastní zdroj).

5. Kvalitativní šetření

Rozhovor s vybranými aktéry z Českého ráje

Rozhovor s ředitelkou ze Sdružení Českého ráje (komunikace proběhla telefonicky)

1) Jaký máte postoj k davům turistů v Českém ráji?

Je důležité si uvědomit, že celý Český ráj není zaplněný. Jsou samozřejmě lokace, kde je větší koncentrace turistů, ale také jsou lokace, kde je turistů méně. Cílem organizace Sdružení Českého ráje je snaha turisty spíše usměrňovat než vyloženě regulovat. Dosáhnout takového cíle chtějí pomocí kampaně, ve které hodlají turisty pečlivě a správně informovat. V informační kampani se zaměří např. na odlišné oblasti, dle jejich vytiženosti. Výsledkem první otázky je tedy, že si uvědomují přeplněnost Českého ráje turisty, především v sezónní době.

2) Co si myslíte o nedodržování zákazů v CHKO Český ráj?

Jako první a patrně největší problém pro Sdružení Český ráje a Českého ráje samotného, je na místech nepovolené parkování nebo vjíždění do lesa. Bývá to jeden z nejčastějších přestupků v regionu. Další problém, který je spojený s prvním, je že Český ráj má akutní nedostatek personálu. Je logické, pokud by bylo více personálu, např. policie, pravděpodobně by došlo k výraznému snížení těchto přestupků v Českém ráji. Zákazy jako takové by se lépe dodržovaly. Sdružení Český ráj toto téma mají rovněž v programu, a tedy chystají se to náležitě řešit v budoucnu. Jedno z možných řešení je, že by převzali iniciativu jednotlivé obce.

3) Jaký máte názor na potenciální regulaci turistů v budoucnosti? Např. kvůli silnému znečištění oblasti.

V tuto chvíli bylo zjevně těžké odpovědět, což je pochopitelné, nejedná se o lehkou otázku. Jedna z možných cest by bylo zpoplatnění oblastí, ve kterých dochází výraznému náporu turistů, především v sezónní době. Jsou oblasti, ve kterých již poplatky nějakou dobu fungují. Jedná se o Broumovsko nebo také Prachovské skály, bohužel i tak je v těchto oblastech v sezóně mnoho turistů. Tedy tato zmíněná metoda funguje pouze z části. Cesta poplatků se dokonce ani nemůže aplikovat na celou oblast, jelikož jsou oblasti v Českém ráji, do kterých vede více cest neboli vstupů. Zmíněna byla oblast Hruboskalsko, v této oblasti by bylo velice

náročné zavést řízené poplatky. I zde bylo opět zmíněno zákaz parkování, které se v oblasti silně vyskytuje.

4) Jak vnímáte aktuální situaci v Českém ráji z hlediska turismu?

Zajímavé bylo jaro a léto v minulém roce, kdy do Českého ráje napochodovalo mnoho turistů z celé České republiky. Díky těmto zástupům turistů se vykompenzovala z části finanční ztráta regionu. Stále se nedá, ale mluvit o profitu. V této době musel Český ráj řešit obavy z nákazy, které zapříčinily právě zmiňovaní turisté. Co se týče aktuální doby, dá se říct, že více návštěvníků má Český ráj o víkendech. Je to pochopitelné, jelikož lidé o svém volném času nemají tolik příležitostí, jak jinak strávit volný čas. Hlavní problém bohužel zůstává, že Český ráj sám o sobě má turisty, ale turisté nemohou nikde utrácet peníze, protože všechno je uzavřené.

Rozhovor s majitelkou restaurace a penzionu U Koubusů (komunikace proběhla písemně)

1) Jaký máte postoj k davům turistů v Českém ráji?

Co se týče penzionu U Koubusů, těm davy turisté příliš nevadí, spíše je vítají. Dle jejich slov se jedná převážně o rodiny s dětmi, výletníky, horolezce a obecně fajn lidi. Podle jejich zkušeností valná většina lidí si váží kvalitních služeb a dobrého servisu. Samozřejmě se vyskytují jedinci, kteří nezapadají do tohoto kritéria, avšak se jedná rozhodně o výjimky, a těch je velice málo. Je logické, že davy turistů jim nevadí, díky nim mají více práce a příjmů.

2) Co si myslíte o nedodržování zákazů v CHKO Český ráj?

Z jejich úhlu pohledu nedodržování zákazů není tak značné. Z jejich zkušeností většinou nezaznamenali přestupky, kterých by se dopouštěli turisté v Českém ráji. Lidé většinou zákazy dodržují a nechovají se nepřístojně. Dokonce se jejich zákazníci chovají ohleduplně k životnímu prostředí. Ovšem i zde existují výjimky, které nepatří do této skupiny ohleduplných a správně vychovaných lidí.

3) Jaký máte názor na potenciální regulaci turistů v budoucnosti? Např. kvůli silnému znečištění oblasti.

Názor ohledně kapacity a vytiženosti Českého ráje je různý. Dle penzionu U Kubousů, je kapacita dostačující a nedochází k přeplněnosti turistů, ani v sezónní době. Bohužel, ale jeden problém se vyskytuje v regionu, a to jsou odpadky od turistů. Jako řešení je napadá, aby bylo v oblastech více odpadkových košů a u příjezdových míst byly zastoupeny kontejnery na třídění odpadu. Podle jejich slov by se nížila zátěž na životní prostředí.

4) Jak vnímáte aktuální situaci v Českém ráji z hlediska turismu?

Zhodnotit aktuální situaci Českého ráje z hlediska turismu je podle pí. majitelky brzo. Český ráj je především region sezónní, tedy na počty turistů je potřeba si zatím vyčkat. Co se týče turismu z roku minulého, jaro bylo klidnější a následně léto bylo sezónní stejně jako v letech minulých. Pokud je řeč o tomto roku, na detailnější zhodnocení je třeba si počkat do jara a hlavně léta.

Rozhovor z oddělení propagace a vztahů k veřejnosti v muzeum Českého ráje v Turnově (komunikace proběhla písemně)

1) Jaký máte postoj k davům turistů v Českém ráji?

Záleží na tom, kam se davy turistů vydají. Přírodě Českého ráje davy opravdu nesvědčí. Ale turismus je fenomén a vzhledem ke složité době posledních deseti měsíců se stává národním sportem. Muzeum samo o sobě je vděčné za davy turistů, ale zaujmout návštěvníka je dnes velmi náročné. Takže je realitou, že většina turistů v Českém ráji tráví čas na čerstvém vzduchu v přírodě, a ne všichni z té obrovské masy turistů zavítají do expozic muzeí. Lépe je na tom pobočka Dlaskův statek v Dolánkách, který má vynikající polohu na Greenway Jizera a lidé ho berou jakou příjemné zpestření procházky přírodou, pokud samozřejmě není jejich hlavním cílem. Nemůžou si stěžovat ani na návštěvnost muzea, které je tematicky zaměřeno na drahé kameny a nově také horolezectví (stálá expozice Horolezectví – Z Českého ráje na vrcholy světa otevřená v září 2019).

Na stezkách Českého ráje a velmi často i mimo ně je možné najít nejenom turisty „batůžkáře“, ale inlinisty, cyklisty, koloběžky apod., a to je opravdová noční můra hlavně pro

domorodce nebo pro obyčejné výletníky, kteří hledají klid přírody. A klid není ani na vodě, Jizera a její břehy jsou taktéž přeplněné – vodáci, turisté a samozřejmě navázaní podnikatelé. Tomu se ovšem nedá příliš zabránit, všichni bojují o návštěvnost, o příjmy, ale všeobecně se ví, že pro Český ráj i jiné regiony už je to velmi často na hraně. Nepomáhá tomu ani úroveň infrastruktury – nekvalitní komunikace, parkoviště, řešení toalet, odpadová politika, nedostatečné využívání hromadné dopravy apod. Důležité je o těchto problémech nejen mluvit a vytvářet studie, ale také realizovat smysluplné záměry a vzdělávat veřejnost napříč generacemi.

2) Co si myslíte o nedodržování zákazů v CHKO Český ráj?

Pokud jde o zásady dodržování ochrany přírody, pak je to opravdu na každém z nás. Většina lidí není bezohledná, ale zároveň je mnoho těch, kteří nemají úctu ani k druhým a stejně tak ani k přírodě a jejím krásám. Naděje je v další generaci, kterou je nutné v tomto směru vzdělávat a dávat jí dobrý příklad. Ona pak bude na oplátku vracet zkušenosti generaci předešlé a učit se může člověk v každém věku. Je zcela nepochopitelné, kolik odpadků je v přírodě k vidění. Pravidlo vyznačených stezek a jeho respektování je další velkou kapitolou. Ale jaké jsou možnosti jeho vynucení? Člověk se může jenom spoléhat na zodpovědnost a ohleduplnost každého jednotlivého turistu, protože dohled nad dodržováním pravidel ochrany přírody je komplikovanou problematikou personální.

Otázka parkování je také samostatnou kapitolou. Nerespektování zákazů, parkování v přírodě, v podstatě kdekoli opět mimo vyhrazený prostor.

3) Jaký máte názor na potenciální regulaci turistů v budoucnosti? Např. kvůli silnému znečištění oblasti.

Je to vlastně velmi zvláštní řešení. Takové dávkování přírody pro registrované online. Ale možná k tomu spějeme a bude to jediné možné řešení. Jedná se sice o zvláštní řešení situace, ale nejedná se o negativní postoj.

do davu a začne lidi usměřňovat, tak ty ho začnou lynčovat. Krásný příklad byl viděn nedávno, když lidé, resp. hlupáci začali bruslit na Černém a Čertovo jezeru, správci je začali vyhánět, že je to zakázané a rozlíčený dav je nezačal div lynčovat. Normálního člověka by však taková pitomost ani nenapadla. Ale kdyby tam s nimi byla policie rozdala pár několika desetitisícových pokut, tak oni by si to rozmysleli. Je to velmi složitá problematika. Nemůžete stát za každým člověkem a hlídat ho, jestli odhodí ten papírek na zem nebo ho vezme do batohu a odnese si ho, nebo aby nevyšlápнул mimo značenou stezku. Je to skutečně na zodpovědnosti a svědomí lidí. Nejhorší je, že lidi jsou sobci a bohužel dávají špatnou výchovu a návyky i svým dětem.

3) Jaký máte názor na potenciální regulaci turistů v budoucnosti? Např. kvůli silnému znečištění oblasti.

Strategii regulace již byla zmíněna v první otázce. Po letošním náporu se přemýšlí o regulaci lidí na Sněžku, např. na 4000 návštěvníků za den. Dle názoru p. geologa je to řešení rozumné a půjde to asi celkem i ohlídat, vzhledem k tomu, že jsou tři cesty na Sněžku. V Českém ráji, kde je rozvinutá infrastruktura, vesnice na vesnici, všude se dá dojet autem, samé parkoviště, lesní cesta ap., už je to podstatně těžší. Zvláště, když na turistech je závislá obživa obyvatelstva. Je nepředstavitelné, že by někdo seděl u Valdštejna, že už dál turisté nemohou jít směrem na Hrubou Skálu, protože je dneska kapacita vyčerpána. Tak se vydají jednou z dalších deseti možných cest nebo kus lesem a dojdou tam taky. A strategie, že se budou turisté posílat jinam nefunguje. Ano, oni se pojedou podívat i na ten Káčov, ale před tím samozřejmě navštíví ty Trosky.

4) Jak vnímáte aktuální situaci v Českém ráji z hlediska turismu?

Český ráj je letní destinací. Turistická sezóna tu panuje tak od května do září. Zbytek roku je Český ráj poměrně mrtvou oblastí. Je to způsobené i tím, že místní stánky, občerstvení i ubytovací zařízení fungují jen v létě, v sezóně, ale když si chce místní obyvatel zajít na občerstvení k nějakému stánku třeba na podzim, tak má smůlu. Covid pomohl památkám především na jaře, kdy v první vlně bylo zakázané cestování a zavřela se všechna možná parkování. V tu chvíli byl všude klid a prázdno. Vzhledem k tomu, že od května-června začalo docházet k postupnému rozvolnění, které přetrvávalo až do října, tak Český ráj ušetřen hlavní sezóně nebyl. Právě naopak, tím, že přetrvávalo nebezpečí cestovat do jiných zemí, byla

návštěvnost českých destinací podstatně vyšší. Velmi dobrou až nadprůměrnou návštěvnost pocítilo muzeum i jeho akce. V říjnu-listopadu do Českého ráje skoro nikdo nejezdí, takže nové zakázky neměly na návštěvnost Českého ráje žádný vliv. Sezóna byla extrémní bez ohledu na Covid.

Rozhovor se správcem Prachovských skal (komunikace proběhla telefonicky)

1) Jaký máte postoj k davům turistů v Českém ráji?

Z postoje Prachovských skal je jasné, že davy turistů spíše vítají, jelikož se jedná o jejich obživu. Regulaci zatím podle nich není nutná, kolaps nepřichází v úvahu. V sezóně je 5 až 10 dnů na hranici únosnosti, zbytek sezóny bývá samozřejmě silnější, ale je stále v normě. Tedy rozhodně neplánují v nejbližší budoucnosti opatření typu uzavření celé oblasti, kvůli davům turistů.

2) Co si myslíte o nedodržování zakáz v CHKO Český ráj?

Většina návštěvníků v Českém ráji dodržuje zakazy, ale samozřejmě se najdou opaky těchto lidí. Bohužel někteří se chovají doslova jako dobytek, ale není jich takové množství. Velmi bude záležet na budoucí generaci. Bude záležet, jak budou vychováni rodiči. Protože, když vidí svoje vlastní rodiče, jak nedodržují zakazy, nedávají svým dětem dobrý příklad. Jinými slovy, chtělo by to neustále lidem připomínat a učit je.

3) Jaký máte názor na potenciální regulaci turistů v budoucnosti? Např. kvůli silnému znečištění oblasti.

V aktuální chvíli regulaci ne, v budoucnu to je možné. Záleží, jestli bude počet turistů rapidně stoupat či nikoliv. Velký problém v oblasti jsou parkoviště. Je málo parkovišť a sociálních zázemích. Zároveň parkoviště vyskytující se v oblastech mají mnoho vlastníků. V Prachovských skalách jsou čtyři parkoviště a každé jednotlivé parkoviště má jiného majitele. V této situaci se rozumí majitelé jako obce v Českém ráji. Celková infrastruktura v Českém ráji není na dobré úrovni, jelikož obcím chybí peníze na modernizaci a výstavbu, např. parkoviště. Jako možné východisko by p. správce viděl v zavedení rezervačního systému, tedy že každý návštěvník by si své místo zamluvil předem. Takový systém funguje v Adršpachských skalách.

Avšak takový rezervační systém by bylo obtížné zprovoznit a především využívat. Spousta návštěvníků jsou lidé nahodilý, kteří pravděpodobně nebudou vědět o rezervacích. Často se jedná o lidi buď z Moravy nebo ze zahraničí. Také by se musel pro rezervaci postavit rozsáhlé parkoviště, např. pro 1000 aut. Realizace nebude lehký úkol.

4) Jak vnímáte aktuální situaci v Českém ráji z hlediska turismu?

Tato otázka by se dala rozčlenit na dvě oblasti. První jsou oblasti, které tolik nezasáhla koronavirová opatření. To jsou např. i Prachovské skály, které se nacházejí v přírodě. V přírodních oblastech prozatím žádná omezení nejsou. Druhá skupina jsou např. provozovatelé zámků a hradů, které opatření zasáhly silně. Tito provozovatelé mohou pouze čekat na budoucí vývoj. Dále podle Prachovských skal proběhla sezóna normálně jako jiné sezóny. Prázdniny byly o něco málo silnější. Nyní jezdí do Českého ráje hlavně čeští turisté o víkendech. Kdo nejezdí vůbec, jsou zahraniční turisté, zájezdy a děti/studenti. Patrně jako významné omezení, které se dotýká i Prachovských skal je zákaz prodeje suvenýrů.

Rozhovor s velitelem hasičského sboru v Turnově (komunikace proběhla telefonicky)

1) Jaký máte postoj k davům turistů v Českém ráji?

Hasičský sbor davy turistů vnímá spíše pozitivně, jelikož turisté do Českého patří odjakživa. Dle názoru velitele hasičského sboru se nenachází Český ráj v přetlaku turistů. Z pozice hasičského sboru není nijak významný problém. V letní sezóně je rozhodně více výjezdů, kvůli požárům. Požáry jsou většinou vinou turistů, ale nejedná se o nic neobvyklého, takové situace jsou i v jiných přírodních oblastech České republiky.

2) Co si myslíte o nedodržování zákazů v CHKO Český ráj?

Dle názoru hasičského sboru by se měly přísněji dodržovat pravidla v CHKO Český ráj. Lidé by si měli více uvědomovat, že se jedná o přírodní bohatství a je nutné o to pečovat. Jako typický příklad nedodržování uvedl chození mimo vyznačené stezky nebo pohazování odpadků kolem sebe. Pozitivně je vnímáno centrum horolezectví, kde horolezci pečují o svoji oblast, např. starají se o pěšiny.

3) Jaký máte názor na potenciální regulaci turistů v budoucnosti? Např. kvůli silnému znečištění oblasti.

V Českém ráji zatím regulace nehrozí, jako například v Teplických skalách, kde již došlo k regulaci turistů. V této oblasti bylo zatížení za udržitelnou kapacitou, jelikož do oblasti mířily velké cestovky zahraničních turistů. V Českém ráji taková situace nehrozí, protože kapacity alespoň prozatím jsou dostatečné a zároveň do Českého ráje nemíří velké cestovky. Jsou samozřejmě oblasti, kde zatížení je značné, jako např. Hruboskalsko. Ale Český ráj je rozsáhlé území, a vždycky se najde místo, které je bez lidí a klidné. Jako významný problém bylo uvedeno parkování, které dosud nebyl vyřešeno. Těch pár parkovišť, které fungují, jsou přetížené. Problém by nastal i ve chvíli, kdyby bylo vybudováno velké rozsáhlé parkoviště. Znamenalo by to akumulaci účastníků a vyššího výskytu odpadků na jednom místě. Více by se tedy přiklonil k vybudování menších nových parkovišť pro lepší udržitelnost.

4) Jak vnímáte aktuální situaci v Českém ráji z hlediska turismu?

Úbytek turistů je celkově očividný po celé naší zemi. Ale samozřejmě Český ráj je navštěvován i tuto nejistou dobu. Rozhodně je to správné, jelikož čistý vzduch a klasický pohyb je dobrý pro každého člověka. Občas bývá i více návštěvníků, pokud je hezké počasí o víkendech. Jaký bude následující vývoj je obtížné předpovědět. Což je pochopitelné, protože takovou odpověď nezná nikdo.

Rozhovor se zástupcem správy vedoucího oddělení v CHKO Český ráj

1) Jaký máte postoj k davům turistů v Českém ráji?

Taková otázka se dá pojmout z několik pohledů. Je faktem, že turismus má v Českém ráji tradici již skoro 200 let, a tedy do oblasti rozhodně patří. Problém je, že turistický přetlak na životní prostředí je zde značný, obzvlášť v turistické sezóně. Je to rovněž dáno tím, že v dnešní době jsou turistická místa snadno dostupná. Konkrétně v Českém ráji se nachází mnoho průchodných cest. Nejedná se ovšem o nic neobvyklého od jiných míst v České republice. Z pozice ochránců přírody je příliv turistů nepotěšující, nejsou za něho rádi, jelikož se jedná o silný tlak na přírodní krajinu. V minulosti byly myšlenky, že by se zpropagovali méně známé lokality v Českém ráji. Nakonec z tohoto nápadu bylo opuštěno, protože by to znamenalo zatížit netknutá místa v regionu, a poté stejně by turisti rovněž navštívili i dominanty

v regionu, jako např. Trosky. Dav turistů je tedy rozhodně problém, už jen proto, že za sezónu navštíví Český ráj víc jak dva milióny turistů.

2) Co si myslíte o nedodržování zákazů v CHKO Český ráj?

Obecný přístup k nedodržování zákazů je samozřejmě negativní. Velice záleží, o jaký přestupek se jedná. Jestli jde o pohazování odpadků nebo sjet autem mimo vyznačenou silnici, např. do pole. Nedodržování zákazů znehodnocuje krajinu, která ještě k tomu není tolik rozsáhlá. Český ráj je malá přírodní oblast. Dle názoru CHKO je výše pokut dostatečná a není nutné jí navyšovat. Hlavní problém je nedostatek stráží. Správa CHKO má dostatek proškolených odborníků ohledně životního prostředí, ale má akutní nedostatek lidí v terénu, kteří by aktivně dohlíželi na chod v přírodě.

3) Jaký máte názor na potenciální regulaci turistů v budoucnosti? Např. kvůli silnému znečištění oblasti.

V Českém ráji již jsou oblasti, které je zakázáno navštěvovat. Je to skalní město Apolena blízko Trosek, Javořího dolu v Prachovských skalách a Sokolku u Branžeže. Celkově jde o 2% oblasti z celého Českého ráje. Další oblasti na regulaci turistů se neplánují. Opět chybí personál, který by se právě zabýval regulací turistů v oblastech, které to vyžadují. Jistým způsobem probíhá regulace samovolně, a to zásluhou paradoxně nedostatkem parkovišť. Jelikož parkovišť je málo, a když jsou k dispozici, tak pro změnu mají nízkou kapacitu.

4) Jak vnímáte aktuální situaci v Českém ráji z hlediska turismu?

Dá se říct, že v tuto chvíli je v Českém ráji více lidí než v letech minulých. To je dáno tím, že je pandemie COVID – 19 a není tolik volnočasových aktivit. Tato situace je znatelná o víkendech, kdy do regionu jezdí např. rodiny s dětmi nebo pejskaři. Turisté navštěvují nyní ve větší míře mikro regiony a méně známá místa, pravděpodobně kvůli sociálnímu odstupu. Jinými slovy tlak na přírodu je zvýšený, oproti minulým zimám. Letní sezóna byla jednoznačně silnější. Je to logické, byla to doba po karanténě, kdy došlo k masivnímu rozvolnění opatření v zemi.

Rozhovor se správcem hradu Hrubý Rohozec

1) Jaký máte postoj k davům turistů v Českém ráji?

Správce hradu Hrubý Rohozec obecně turisty vítá, jak menší, tak i větší skupiny. Turisté jsou pro oblast důležití, zvláště pokud se jedná o obživu celé oblasti. Dle jeho slov samozřejmě záleží na jednotlivci a jeho chování. Protože pracuje v turismu, vždy přistupuje ke každému jednotlivci pozitivně. Nezáleží, jestli se jedná o českého nebo zahraničního turistu. Jinak řečeno, za turisty je vděčný.

2) Co si myslíte o nedodržování zákazů v CHKO Český ráj?

I v tomto případě opakuje, že záleží na jednotlivci a jeho chování v CHKO Český ráj. Dle p. správce zákazy a příkazy nic nevyřeší, pokud se nenachází v terénu fyzická hlídka, která by dohlížela na dodržování těchto zákazů. Jelikož bez fyzické hlídky není možné neposlušného návštěvníka Českého ráje pokárat.

3) Jaký máte názor na potenciální regulaci turistů v budoucnosti? Např. kvůli silnému znečištění oblasti.

Správce hradu Hrubý Rohozec jezdí pracovníčně často do zemí Latinské a Jižní Ameriky, kde v místech s velkým množstvím turistů fungují takzvané rekuperační programy. To znamená, že část území je na určitou dobu uzavřena před turisty. Z důvodu, aby měla čas se zotavit ze znečištění nebo poškození. Díky této zkušenosti by pravděpodobně taková aktivita mohla být vítána i v Českém ráji. Pravdou je, že pár lokalit se již uzavřelo před turisty, uvidí se v budoucnu.

4) Jak vnímáte aktuální situaci v Českém ráji z hlediska turismu?

Covid dává Českému ráji zabrat. Do Českého ráje vyráží znatelně více lidí než v předešlých zimách. Jedná se buď o jednotlivce nebo rodiny s dětmi. Dokonce rodiny s dětmi cestují i do skalních oblastí, dříve by si vystačili s obchodními domy. Nárůst lidí v regionu je rozhodně citelný (Vlastní zdroj).

5.1 Shrnutí výsledků a diskuze s vybranými aktéry

V této části bude shrnuta komunikace se všemi aktéry, kteří byli dotázáni. Komunikace byla prospěšná a objasnila jasné problémy v regionu. Problémy, které jsou evidentní, budou níže popsány obsáhleji. Po shrnutí komunikace s vybranými aktéry, bude následovat závěr. V závěru budou představena řešení, která by pomohla regionu z jejich potíží. Bohužel řešení takových problémů není čistě na CHKO Českém ráji, ale také za asistence státu.

V následující tabulce jsou zaneseny všechny čtyři okruhy otázek, které již byly zodpovězeny. U každé jednotlivé otázky jsou vypsány odpovědi, které se opakovali nejčastěji. Ať se jednalo o pozitivní nebo negativní informace.

<p>Jaký máte postoj k davům turistů v Českém ráji?</p>	<p>Davy turistů životnímu prostředí neprospívají. Některé oblasti jsou opravdu velmi naplněny. Dochází ke znečištění ŽP. Český ráj se neobejde bez turistů.</p>
<p>Co si myslíte o nedodržování zákazů v CHKO Český ráj?</p>	<p>Parkování je problém celého Českého ráje. Existuje málo parkovišť a kapacitně jsou malá. Vjíždění mimo vyznačená místa. Zakládání ohňů v lesích. Odhazování odpadků. Nedostatek strážců v terénu. Pokuty jsou dostatečné. Většina lidí zákazy dodržuje.</p>
<p>Jaký máte názor na potenciální regulaci turistů v budoucnosti? Např. kvůli silnému znečištění oblasti.</p>	<p>Na pár místech již došlo k omezení pohybu turistů. V budoucnu se neplánuje uzavírání dalších oblastí. Několik dní bývá na hraně kapacit. Zavedení poplatků ve více lokalitách</p>
<p>Jak vnímáte aktuální situaci v Českém ráji z hlediska turismu?</p>	<p>V zimní sezóně je přítomno více návštěvníků. Více návštěvníků o víkendu.</p>

	<p>Turisté jsou přítomni, ale není možnost utrácení na místě.</p> <p>Budoucí vývoj se teprve projeví v nadcházející letní sezóně.</p>
--	---

Parkování je problém, který postihl celou oblast Českého ráje. Samotných parkovišť je málo, a tedy není tolik místa k zaparkování. Což vede spoustu návštěvníků k bezohlednému chování, např. parkování mimo povolená místa, nebo dokonce vjíždění do lesů, polí atd. V budoucnu domluva s majiteli těchto parkovišť bude obtížná, jelikož každé parkoviště má jiného majitele, často se jedná o obec. Jenom u Prachovských skal se vyskytují čtyři parkoviště, a každé z nich má odlišného majitele.

Dalším problémem je znečištění životního prostředí, což je samozřejmě významný problém. Po komunikaci s aktéry je zřejmé, že naštěstí většina lidí dodržují zákazy, které se týkají ochrany přírody a slušného chování. Bohužel všude se najdou jedinci, kteří nedodržují takové zákazy. Převládá názor, že pokuty jsou dostačující, problémem je akutní nedostatek strážní v terénu. Pokud by bylo více personálu v terénu, určitě by ubylo přestupků.

Samotné davy turistů životnímu prostředí zcela jistě neprospívají. Jedná se o obživu pro celou oblast. K jisté regulaci turistů již došlo, ale nejednalo se o rozsáhlé území. Názor zůstává takový, že další regulace se neplánují, a to ani v letní sezóně. Plus mínus takových pět až deset dní bývají na hraně únosnosti. Stále však nedošlo ke kolapsu kapacit. Není to sice většinový názor, ale mohlo by pomoci tzv. rekuperační programy. Ve zkratce to znamená uzavření poškozených oblastí, dokud nedojde k opětovnému zotavení. Jedná se ovšem o krajní, nouzové řešení situace (Vlastní zdroj).

Články, které pojednávají o stejných nebo podobných problémech v Českém ráji z posledních let, které byly výše popsány. Jedná se o typické problémy, jako jsou odhazování odpadků, nepovolené parkování, přeplněné lokality turisty nebo celkové znečišťování přírody.

Rozhovor se šéfem CHKO Český ráj, (cit. 2021-03-11)

Rozhovor s ředitelkou ze Sdružení Českého ráje, (cit. 2021-03-11).

Rozhovor s šéfem CHKO Český ráj a ředitelkou ze Sdružení Českého ráje (cit. 2021-03-11).

Rozhovor se strážcem přírody v Českém ráji; (cit. 2021-03-11).

6. Závěr

Český ráj je rozhodně oblast, která má své přírodní a kulturní bohatství. Jedná se o unikátní region, který má co nabídnout, a je to v povědomí lidí. Už jenom ze statistiky je patrné, že Český ráj je oblíbenou destinací, a to především v letní sezóně. Paradoxně aktuální situace COVID – 19 napomáhá regionu v turismu i v zimě. Negativním faktorem je, že současní návštěvníci nemohou v oblasti utratit peníze. Co se týče problémů, kterých se musí region popasovat v budoucnu, je více. Patrně existují tři hlavní problémy, které spolu úzce souvisí. Je to problematika parkování, odhazování odpadků v přírodě a celkové neuctivé chování, a v neposlední řadě davy turistů v letní sezóně.

Problematika parkování by se mohla vyřešit podle následujících kroků. Jeden z aktérů zaujímá názor ohledně vybudování v Prachovských skalách jednoho velkého parkoviště, např. pro tisíc aut. Stále se nejedná o jednoduché řešení problematiky, ale mohlo by to být východisko. Součástí takových objemných parkovišť by byl rezervační systém pro návštěvníky regionu. Jednoznačně s takovým rezervačním systémem by musela vzniknout masivní propagační kampaň. Jelikož bez propagace by budoucí turisté nevěděli, že jsou nuceni si místo pro sebe zarezervovat. Rozhodně to bude obtížné zrealizovat, ale jako východisko by to mohlo fungovat po určitém času zaběhnutí. Rovněž počáteční výzvou této problematiky, by byla komunikace mezi jednotlivými obcemi. Protože jak již bylo zmíněno, každé jednotlivé parkoviště má odlišného majitele. Bylo by nutné se sejít a pomocí kompromisů dosáhnout jednotného cíle. A v neposlední řadě by objemná parkoviště s rezervačním systémem mohla přispět k částečné denní regulaci turistů.

Znečišťování prostředí je v Českém ráji problém, ale neliší se od jiných přírodních oblastí. Bohužel to patří k turismu a zabere ještě mnoho času, než se tento jev vymytí. Měli by být zvoleny následující řešení. Nejprve by měl být zajištěn požadovaný počet personálu, který by byl poslán do terénu. Nepochybně by došlo k razantnímu snížení přestupků a životní prostředí by bylo více chráněno. Personál by mohl být zajištěn pomocí zvýšené finanční odměny. V Českém ráji se prozatím jedná o dobrovolnickou činnost. Je tedy logické, že strážců je nedostatek, zvláště pro Český ráj, který se rozkládá na třech částech. Jako druhé řešení by byla dobrá osvěta lidí. Jinými slovy, lidi postupně vzdělávat, takovým způsobem, aby následující generace byly ohleduplnější. Vzdělávat nejenom děti, ale také rodiče, kteří následně budou rovněž učit své potomky.

Davy turistů jsou v Českém ráji problém, ale upřímně, bez nich region nemůže fungovat. Jedná se o obživu pro místní obyvatelé. Turismus patří do regionu již skoro 200 let. Je tedy pochopitelné, že Český ráj si musí zachovat určitý počet turistů, nehledě na to, že mohou mít negativní vliv k životnímu prostředí. Jako možné řešení by mohlo být takové, které již bylo zmíněno předtím. Je tím myšleno vybudování rozsáhlých parkovišť s rezervačním systémem, které by samy o sobě redukovaly příval turistů, kteří jezdí autem na výlety. Pokud by došlo k silnému zatížení určitých lokalit, mohlo by se jim ulevit pomocí propagace méně známých oblastí. Ovšem i toto řešení má negativní vliv. Turisté jistě půjdou navštívit méně známe lokality, ale bezpochyby navštíví i dominanty regionu, které jsou známe řadu let. Alespoň prozatím ke kolapsu nedošlo, zvláště díky tomu, že Český ráj je zvyklý na zástupy turistů. Vývoj se projeví v budoucnu, podle situace okolo COVID – 19, kdy může dojít k dalšímu rozvoji domácího cestovního ruchu (Vlastní zdroj).

V závěru práce by bylo dobré zauvažovat, jak podpořit cestovní ruch jako samostatné odvětví. Jak je známo, cestovní ruch patří mezi nejvíce zasažené odvětví na celém světě. Co se týče České republiky, zde je nutné podporovat subjekty cestovního ruchu formou dotačních programů. Bez dotačních programů by pravděpodobně většina těchto subjektů nevydržela do konce zatím nekonečného lockdownu. Pozitivní je, že dotační programy jsou stále prodlužovány, právě podle toho, jak je prodlužován lockdown a opatření s ním související. Jakmile tato opatření opadnou, velmi pravděpodobně se turisté vrátí v plném počtu, jak domácí turisté, tak i zahraniční. Spíše se jedná o dočasnou podporu subjektů v cestovním ruchu, aby finančně přežily propady tržeb. Například podle poslanců z Evropského parlamentu je možné na koronakrizi rovněž nahlížet jako na příležitost k modernizaci evropského cestovního ruchu. Především z ekologického a společenského hlediska pro přírodní krajinu nebo historická města. Protože bez ohledu na aktuální situaci je a bude stále nutné vést lidi k odpovědnějšímu chování v budoucnu (Vlastní zdroj).

Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura:

- (1) DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 4., nezměn. vyd. Praha: Karolinum, 2011, 372 s. ISBN 978-80-246-1966-8.
- (2) HESKOVÁ, Marie. *Cestovní ruch: pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. 2., upr. vyd. Praha: Fortuna, 2011, 216 s. ISBN 978-80-7373-107-6.
- (3) RYGLOVÁ, Kateřina, Michal BURIAN a Ida VAJČNEROVÁ. *Cestovní ruch - podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 213 s. ISBN 97880-247-4039-3.
- (4) PODHORSKÝ, M. *Český ráj a Podkrkonoší*. Praha: Freytag & Berndt, 2013, 176 s. ISBN 978-80-7445-097-6.
- (5) MAIER, K. *Udržitelný rozvoj území*. Praha: Grada, 2012, 253 s. ISBN 978-80-247-4198-7.
- (6) RUBÍN, Josef, ed. *Národní parky a chráněné krajinné oblasti*. Praha: Praha Olympia, 2003, 204 s. ISBN 80-7033-808-3.
- (7) SCHEINPFLUGOVÁ, Soňa a Marcela NOVÁKOVÁ, ed. *Hrady a zámky v Čechách, na Moravě, ve Slezsku*. Praha: Praha Olympia, 1997, 198 s. ISBN 80-7033-430-4.
- (8) NOVÁKOVÁ, Marcela a , ed. *Zříceniny hradů, výšinných, skalních, vodních*. Praha: Praha Olympia, 1998, 163 s. ISBN 80-7033-491-6.
- (9) ORIEŠKA, Ján. *Služby v cestovním ruchu*. Praha: Idea servis, 2010, 405 s. ISBN 9788085970685.
- (10) HESKOVÁ, Marie. *Cestovní ruch*. Praha: Fortuna, 2010, 216 s. ISBN 978-80-7373-107-6.
- (11) PALATKOVÁ, Monika. *Mezinárodní cestovní ruch*. Praha: Grada, 2011, 221 s. ISBN 978-80-247-3750-8.
- (12) KIRÁLOVÁ, Alžběta. *Marketing - destinace cestovního ruchu*. Praha: Ekopress, 2003, 173 s. ISBN 80-86119-56-4.
- (13) FRANCOVÁ Eva, *Cestovní ruch*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2003, 119 s. ISBN 80-244-0719-1.

- (14) ČERTÍK, Miroslav a kol. *Cestovní ruch: Vývoj, organizace a řízení*. 1. vyd. Praha: OFF s.r.o., 2001. 352 s. ISBN 80-238-6275-8.
- (15) INDROVÁ, Jarmila a kol. *Cestovní ruch (Základy)*. 2. vyd. Praha: Oeconomica, 2009. 122 s. ISBN 978-80-245-1569-4.
- (16) MALÁ, Vlasta. *Cestovní ruch: (vybrané kapitoly)*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1999, 83 s. ISBN 80-7079-443-7.
- (17) MARIOT Petr, MÜLLEROVÁ Veronika, *Zeměpis cestovního ruchu*, Vyd.1., 1992, 183 s. ISBN 80-04-52965-0.
- (18) PÁSKOVÁ M., ZELENKA J.: *Cestovní ruch – výkladový slovník*, MMR, 2012, 768 s. ISBN: 978-80-7201-880-2.
- (19) DROBNÁ, Daniela a Eva MORÁVKOVÁ. *Cestovní ruch*. 2 vyd. Praha: Fortuna, 2010, 200 s. ISBN 978-80-7373-079-6.
- (20) STRÍDA, Miroslav a Marcela NOVÁKOVÁ. *Český ráj*. Praha: Olympia, 2002, 127 s. ISBN 80-7033-725-7.
- (21) DAVID, Petr. *Český ráj*. Praha: Soukup & David, 2012, 224 s. ISBN 978-80-86899-63-3.
- (22) ZHANG, Y. *Study on the influencing factors of environmental carrying capacity of green ecotourism from the perspective of tourist utility*. FENBE [online]. Parlar Scientific Publications, December 2020, 10780-10787 [cit. 2021-02-14]. ISSN 10184619. Dostupné z: <https://www-scopus-com.infozdroje.czu.cz/record/display.uri?eid=2-s2.0-85099648952&origin=resultslist&sort=plf-f&src=s&st1=&st2=&sid=86a42a0f1559c2552ca52e29666b3376&sot=b&sdt=b&sl=40&s=TITLE-ABS-KEY+%28Tourism++characteristics%29&relpos=1&citeCnt=0&searchTerm=>
- (23) Crespi, G., Becchio, C., Buso, T., Corgnati, S.P. *Environmental performances in green labels for hotels – a critical review*. Smart Innovation, Systems and Technologies [online]. Springer Science and Business Media Deutschland, 2021, 1176-1186 [cit. 2021-02-15]. ISSN 21903018. Dostupné z: doi:10.1007/978-3-030-48279-4_109
- (24) Light, D., Richards, S., Ivanova, P., *Exploring “gothic tourism”: a new form of urban tourism?*, International Journal of Tourism Cities [online]. Emerald Group Holdings, 2021, [cit. 2021-02-15]. ISSN 20565607. Dostupné z: doi:10.1108/IJTC-01-2020-0012

- (25) da Silva, F.O. *A Framework for Customer-Oriented Solution Applied to the Tourism Sector*. Smart Innovation, Systems and Technologies [online]. Springer Science and Business Media Deutschland, 2021, 255-265 [cit. 2021-02-15]. ISSN 21903018. Dostupné z: doi:10.1007/978-981-33-4256-9_23
- (26) PALMOWSKI, T. *Development of antarctic tourism*. *Geojournal of Tourism and Geosites* [online]. Editura Universitatii din Oradea, 2021, 1520-1526 [cit. 2021-02-15]. ISSN 20650817. Dostupné z: doi:10.30892/gtg.334spl11-602
- (27) SHARPLEY, R. *Tourism, sustainable development and the theoretical divide: 20 years on*. *Journal of Sustainable Tourism* [online]. United Kingdom: Routledge, 2020, , 1932-1946 [cit. 2021-02-17]. ISSN 09669582. Dostupné z: doi:10.1080/09669582.2020.1779732
- (28) LEE, Y.C. a P.T. LIAO. *The effect of tourism on teleconnected ecosystem services and urban sustainability: An emergy approach*. *Ecological Modelling* [online]. Elsevier B.V., 2021 [cit. 2021-02-17]. ISSN 03043800. Dostupné z: doi:10.1016/j.ecolmodel.2020.109343
- (29) SCHAFFER, V., E. FALATOONITOOSI a D. KERR. *Does Sustainable Tourism Development Enhance Destination Prosperity?* *Journal of Hospitality and Tourism Research* [online]. SAGE Publications, 2021 [cit. 2021-02-17]. ISSN 10963480. Dostupné z: doi:10.1177/1096348020988328
- (30) SOBAIH, A.E.E., I. ELSHAER, A.M. HASANEIN a A.S. ABDELAZIZ. *Responses to COVID-19: The role of performance in the relationship between small hospitality enterprises' resilience and sustainable tourism development*. *International Journal of Hospitality Management* [online]. Elsevier, 2021 [cit. 2021-02-17]. ISSN 02784319. Dostupné z: doi:10.1016/j.ijhm.2020.102824
- (31) SANTOS-ROLDÁN, L., A.M.C. CANALEJO A.M.C., J.M. BERBEL-PINEDA a B. PALACIOS-FLORENCIO. *Sustainable tourism as a source of healthy tourism*. *International Journal of Environmental Research and Public Health* [online]. MDPI, 2020, , 1-15 [cit. 2021-02-17]. ISSN 16617827. Dostupné z: doi:10.3390/ijerph1715535
- (32) MCKERCHER, B a I.A WONG. *Do destinations have multiple lifecycles?* *Tourism Management* [online]. Elsevier, 2021, (104232) [cit. 2021-03-04]. ISSN 02615177. Dostupné z: doi:10.1016/j.tourman.2020.104232
- (33) *Český ráj – cílová turistická destinace pro rodiny s dětmi* [online]. Jihlava, 2014 [cit. 2021-03-03]. Vysoká škola polytechnická Jihlava. 88 s. (bakalářská práce). Dostupné z:

<https://www.google.com/search?q=%C4%8Desk%C3%BD+r%C3%A1j+selektivn%C3%AD+p%C5%99edpoklady&oq=%C4%8Desk%C3%BD+r%C3%A1j+&aqs=chrome.1.69i57j35i39l2j69i59j0l6.4814j0j15&sourceid=chrome&ie=UTF-8>.

(34) NICA, A.M., M.A. PADUREAN, A.F. SCHIOPU a R.I. HORNOIU. *Virus tinged? Exploring the facets of virtual reality use in tourism as a result of the COVID-19 pandemic*. Telematics and Informatics [online]. Elsevier, 2021, (101575) [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: doi:10.1016/j.tele.2021.101575

Internetové zdroje:

(1) *Český ráj.info*. <https://www.cesky-raj.info/> [online]. [cit. 2021-02-25]. Dostupné z: <https://www.cesky-raj.info/dr-cs/733-bozkovske-dolomitove-jeskyne.html>

(2) *Tydenudržitelnosti* <https://www.tydenudrzitelnosti.cz/o-projektu/> [online], [cit. 2020-02-19]. Dostupné z: <https://www.tydenudrzitelnosti.cz/o-projektu/>

(3) *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR*. <https://www.mmr.cz/cs/uvod> [online]. [cit. 2020-02-19]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/regionalni-rozvoj/informace,-aktuality,-seminare,-pracovni-skupiny/psur/uvodni-informace-o-udrzitelnem-rozvoji/zakladni-pojeti-konceptu-udrzitelneho-rozvoje>

(4) *Univerzita Karlova Centrum pro otázky životního prostředí*. [online]. [cit. 2020-02-19]. Dostupné z: <https://www.czp.cuni.cz/czp/index.php/cz/zdroje-informaci/konference/212-trvale-udrzitelny-rozvoj-a-vzdelavani>

(5) *Časopis stavebnictví* <https://www.casopisstavebnictvi.cz/> [online]. [cit. 2020-02-19]. Dostupné z: https://www.casopisstavebnictvi.cz/udrzitelny-rozvoj-z-hlediska-historie_A464_I11-12_07

(7) *Ochrana přírody a krajiny v České republice*. http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=index&site=default_cz [online]. [cit. 2021-01-07]. Dostupné z: http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=flora&site=CHKO_cesky_raj_cz

(8) *Ochrana přírody a krajiny v České republice*. http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=index&site=default_cz [online]. [cit. 2021-01-07]. Dostupné z: http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=flora&site=CHKO_cesky_raj_cz

- (10) *Ochrana přírody*. <https://www.ochranaprirody.cz/> [online]. [cit. 2021-01-07]. Dostupné z: <https://ceskyraj.ochranaprirody.cz/charakteristika-oblasti/fauna/>
- (11) *Ceskehory*. <https://www.ceskehory.cz/> [online]. [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: <https://hruboskalsko.ceskehory.cz/>
- (12) *Kudy z nudy*. <https://www.kudyznudy.cz/> [online]. [cit. 2021-02-25]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/hruboskalske-skalni-mesto>
- (13) *Kudyznudy.cz*. <https://www.kudyznudy.cz/> [online]. [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/prihrazske-skaly>
- (14) *Interregion.cz*. <http://www.interregion.cz/> [online]. [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: https://www.interregion.cz/turistika/priroda/skaly/prihrazske_skaly/prihrazske_skaly.htm
- (15) *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR*. <https://mmr.cz/cs/uvod> [online]. [cit. 2021-01-19]. Dostupné z: <https://mmr.cz/cs/ministerstvo/regionalni-rozvoj/informace,-aktuality,-seminare,-pracovni-skupiny/psur/uvodni-informace-o-udrzitelnem-rozvoji/zakladni-dokumenty>
- (16) *MIKROREGION ČESKÝ RÁJ*. <https://www.mikroregionceskyraj.cz/> [online]. [cit. 2021-01-18]. Dostupné z WWW: <http://www.craj.cz/>
- (17) *Turnovsko v akci*. <https://www.turnovskovakci.cz/> [online]. [cit. 2021-01-19]. Dostupné z: <https://www.turnovskovakci.cz/obce-skoly/sdruzeni-cesky-raj-zname-i-nezname/>
- (18) *Ministerstvo pro místní rozvoj*. <https://mmr.cz/cs/uvod> [online]. [cit. 2021-01-29]. Dostupné z: <https://mmr.cz/cs/ministerstvo/regionalni-rozvoj/informace,-aktuality,-seminare,-pracovni-skupiny/psur/uvodni-informace-o-udrzitelnem-rozvoji/zakladni-dokumenty>
- (19) *Český ráj.info*. <https://www.cesky-raj.info/> [online]. [cit. 2021-02-03]. Dostupné z: <https://www.cesky-raj.info/cs/kontakty/sdruzeni-cesky-raj/>
- (20) *Mikroregion Český ráj*. <http://www.craj.cz/> [online]. [cit. 2021-02-03]. Dostupné z: <http://www.craj.cz/o-nas/>
- (21) *Český ráj. info*. <https://www.cesky-raj.info/> [online]. [cit. 2021-02-04]. Dostupné z: <https://www.cesky-raj.info/cs/kontakty/sdruzeni-cesky-raj/monitoring-navstevnosti/>
- (22) *Ota z losu*. <http://otta.cechove.cz/> [online]. [cit. 2021-02-14]. Dostupné z: <http://otta.cechove.cz/valdstejn.htm>

- (24) *Cestovní ruch*. <https://cestovnuruch.studentske.cz/> [online]. [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: <https://cestovnuruch.studentske.cz/2009/11/cestovni-ruch-pojmy-cestovniho-ruchu.html>
- (25) *Jičín turistický portál*. <http://www.jicin.org/> [online]. [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: <http://www.jicin.org/dr-cs/624-udoli-plakanek.html>
- (26) *AOPK*. <https://www.ochranaprirody.cz/> [online]. [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: <https://ceskyraj.ochranaprirody.cz/charakteristika-oblasti/>
- (27) *Wikipedie*. https://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana [online]. [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Chr%C3%A1n%C4%9Bn%C3%A1_krajinn%C3%A1_oblast_%C4%8Cesk%C3%BD_r%C3%A1j
- (28) *Cestovní ruch*. <https://www.cestovni-ruch.cz/> [online]. [cit. 2021-02-17]. Dostupné z: https://www.cestovni-ruch.cz/results/zobraz_prispevek.php?id_prispevek=3905
- (29) *Český ráj*. <https://www.cesky-raj.info/> [online]. [cit. 2021-02-25]. Dostupné z: <https://www.cesky-raj.info/cs/kontakty/sdruzeni-cesky-raj/monitoring-navstevnosti/scitani-navstevniku-5-cervence-2020.html>
- (30) *Český ráj – cílová turistická destinace pro rodiny s dětmi* [online]. Jihlava, 2014 [cit. 2021-03-03]. Vysoká škola polytechnická Jihlava. 88 s. (bakalářská práce). Dostupné z: <https://www.google.com/search?q=%C4%8Desk%C3%BD+r%C3%A1j+selektivn%C3%AD+p%C5%99edpoklady&oq=%C4%8Desk%C3%BD+r%C3%A1j+&aqs=chrome.1.69i57j35i39l2j69i59j0l6.4814j0j15&sourceid=chrome&ie=UTF-8>.
- (31) *Turistů v Českém ráji už je až dost, nejhorší jsou půldenní, říká šéf CHKO* Zdroj: https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/turiste-rozhovor-klapste-jizera-cesky-raj-chko-splouvani-skaly-piskovec.A191030_141816_liberec-zpravy_jape. <https://www.idnes.cz/> [online]. 2019, 31.10.2019 [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/turiste-rozhovor-klapste-jizera-cesky-raj-chko-splouvani-skaly-piskovec.A191030_141816_liberec-zpravy_jape
- (32) *Český ráj trpí. Má ho vyléčit mediální ticho*. <https://www.novinky.cz/> [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/cestovani/clanek/cesky-raj-trpi-ma-ho-vylecit-medialni-ticho-40350269>

(33) *Českému ráji došla trpělivost, cyklisté se už malebným údolím neprojedou.* <https://www.idnes.cz/> [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/cesky-raj-turiste-cykliste-udoli-plakanek-skalni-mesta.A210302_124202_liberec-zpravy_jape#utm_content=freshnews&utm_term=%C4%8Desk%C3%A9mu%20r%C3%A1ji%20do%C5%A1la%20trp%C4%9Blivost&utm_medium=hint&utm_source=search.seznam.cz

(34) *Prachovské skály jsou přeplněné turisty. Zvyšuje se počet případů vandalismu a dalších problémů.* <https://hradec.rozhlas.cz/> [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://hradec.rozhlas.cz/prachovske-skaly-jsou-preplnene-turisty-zvysuje-se-pocet-pripadu-vandalismu-a-8275884>

Odkazy článků v kapitole shrnutí komunikace s vybranými aktéry:

Prachovské skály jsou přeplněné turisty. Zvyšuje se počet případů vandalismu a dalších problémů. <https://portal.rozhlas.cz/> [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://hradec.rozhlas.cz/prachovske-skaly-jsou-preplnene-turisty-zvysuje-se-pocet-pripadu-vandalismu-a-8275884>

Českému ráji došla trpělivost, cyklisté se už malebným údolím neprojedou. <https://www.idnes.cz/> [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/cesky-raj-turiste-cykliste-udoli-plakanek-skalni-mesta.A210302_124202_liberec-zpravy_jape#utm_content=freshnews&utm_term=%C4%8Desk%C3%A9mu%20r%C3%A1ji%20do%C5%A1la%20trp%C4%9Blivost&utm_medium=hint&utm_source=search.seznam.cz

Český ráj trpí. Má ho vyléčit mediální ticho. <https://www.novinky.cz/> [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/cestovani/clanek/cesky-raj-trpi-ma-ho-vylecit-medialni-ticho-40350269>

Turistů v Českém ráji už je až dost, nejhorší jsou půldenní, říká šéf CHKO Zdroj: https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/turiste-rozhovor-klapste-jizera-cesky-raj-chko-splouvani-skaly-piskovec.A191030_141816_liberec-zpravy_jape. <https://www.idnes.cz/> [online]. 2019

[cit. 2021-03-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/turiste-rozhovor-klapste-jizera-cesky-raj-chko-splouvani-skaly-piskovec.A191030_141816_liberec-zpravy_jape

Příloha č. 1

Dotazník – vzor

Otázka č. 1: Jaký máte postoj k přírodním a kulturním hodnotám v regionu Českého ráje?

- a) Pozitivní
- b) Negativní

Otázka č. 2: Co si myslíte nedodržování zákazů v CHKO Český ráj?

- a) Vadí mi to
- b) Spíše mi to vadí
- c) Spíše mi to nevadí
- d) Nevadí mi to

Otázka č. 3: Co si myslíte o vandalismu, který se vyskytuje v CHKO Český ráj, především díky turistům?

- a) Postihy by měli být vyšší
- b) Dosavadní postihy jsou dostačující
- c) Je mi to jedno

Otázka č. 4: Co si myslíte o davech turistů v Českém ráji? (myšlena jsou především minulá léta, ne aktuální covidová situace)

- a) Davy turistů mi velmi vadí, myslím, že jich je příliš
- b) Davy turistů mi spíše vadí
- c) Davy turistů mi spíše nevadí
- d) Davy turistů mi nevadí

Otázka č. 5: Co si myslíte o oblastech, které jsou v sezónně přeplněné turisty (Např. Příhrazské skály, Hruboskalsko, Prachovské skály)?

- a) Vadí mi zástupy turistů, ničí naši přírodní a kulturní krajinu

- b) Spíše mi vadí zástupy turistů
- c) Spíše mi nevadí zástupy turistů
- d) Nevadí mi zástupy turistů

Otázka č. 6: Co si myslíte o příjmech z cestovního ruchu v Českém ráji?

- a) Velmi to vítám
- b) Spíše to vítám
- c) Spíše to nevítám
- d) Nevítám to, obejdeme se bez toho

Otázka č. 7: Měl by se v budoucnu regulovat počet turistů na území Českého ráje?

- a) Ano, rozhodně
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne

Otázka č. 8: Měly by se přírodní a kulturní hodnoty tvrději chránit v regionu Českého ráje?

- a) Ano, rozhodně
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne

Otázka č. 9: Myslíte si, že je CHKO Český ráj kvůli turismu z minulých let v ohrožení (Např. životní prostředí, kulturní památky atd.)?

- a) Ano, rozhodně
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne

Otázka č. 10: Měl by být zakázán vstup na chráněná místa, pokud by došlo k silnému znečištění oblasti?

- a) Ano, rozhodně
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne

Otázka č. 11: Navštívil/a jste již Český ráj?

- a) Ano, vícekrát
- b) Ano, jednou
- c) Ne, ale chtěl/a bych
- d) Dosud ne, a nechci

Otázka č. 12: Za jakým účelem jste tento region navštívil/a?

- a) Historie a památky
- b) Příroda
- c) Sportování a relaxace
- d) Rodinná dovolená
- e) Zábava

Otázka č. 13: V jakém počtu zpravidla cestujete za odpočinkem?

- a) Cestuji sám/sama
- b) Ve skupině 2 – 3 osob
- c) Ve skupině 3 – 5 osob
- d) Ve skupině 5 – 7 osob
- e) Ve skupině 7 a více osob (zájezdy, organizované skupiny apod.)

Otázka č. 14: Jakou formu ubytování nejraději preferujete?

- a) Kemp (chatka, stan, karavan, obytný automobil)
- b) Hotel
- c) Penzion
- d) Ubytování v soukromí

Otázka č. 15: Jaké je Vaše pohlaví?

- a) Muž
- b) Žena

Otázka č. 16: V jaké jste věkové skupině?

- a) 16 – 26 let
- b) 27 – 45 let
- c) 46 – 65 let
- d) Více jak 65 let

